

II. SOSYAL BİLİMLER LİSANSÜSTÜ ÖĞRENCİ SEMPOZYUMU

15-16
Mayıs / May 2025

Bildiri Özetleri Kitabı

Erzurum Teknik
Üniversitesi
Yayınları
2025

E-ISBN: Test Yayını

**ERZURUM TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSİTÜSÜ**

***ERZURUM TECHNICAL UNIVERSITY INSTITUTE OF
SOCIAL SCIENCES***

II. Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu

***II. Social Sciences Graduate
Student Symposium***

Bildiri Özetleri Kitabı

**15-16
Mayıs / May 2025**

ERZURUM

Eser Adı
II. Uluslararası Sosyal
Bilimler Öğrenci Sempozyumu
Bildiri Kitabı
Erzurum-2025

Erzurum Teknik Üniversitesi Yayınları

E-ISBN: Test

Kapak Tasarım/Cover Design
ETÜ Sosyal Bilimler Tasarım Ekibi

Dizgi/Typesetting
ETÜ Sosyal Bilimler Tasarım Ekibi

ERZURUM
TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
2010

Özet Kitabı'nda yer alan çalışmaların içeriğine dair her türlü sorumluluk
çalışmanın yazarına/yazarlarına aittir.

İçindekiler

Molla Selim Önderliğinde Gerçekleşen Bitlis İsyanı (1914).....	7
Abdullah OKUR	7
1866-1878 Yılları Arasında Osmalı'da Kıtılık: Kastamonu Örneği	8
Aleyna Ecrin ÖZTÜRK	8
Kırgız Kültüründe Pars Totemi.....	9
Altınay YAĞCI.....	9
Taşnaksutyun ve Hınçak Partisi Arasındaki Anlaşmazlıklar Kapsamında 1915 Ermeni Tehciri	10
Anıl GÜCÜYENER.....	10
27 Mayıs Darbesi'ne İki Bakış: İdris Küçükömer ve Mehmet Ali Aybar'ın Düşünceleri Üzerine Bir Karşılaştırma	11
Arda Deniz AVCIOĞLU	11
Askerî Birlikler: Karavul ve Monkulay	12
Aslıhan AYDIN	12
Sultan II. Abdülhamid Döneminde Yardımlaşma ve Dayanışma.....	13
Betül ÇAKIR	13
Kumuk Türklerinin Etnisite Meselesinin Rus Literatüründeki Yeri.....	14
Betül YILDIZ.....	14
Eski Orta Asya Türk Toplamları ve Çinliler Arasındaki Çatışlığın Görünmeyen Yönü: Kâhinlik.....	15
Beyza DOĞAN	15
Babil İç Organ Falında Geçen Organ İsimleri	16
Bülent DİRİ, Robab AALİZADEH	16
Ağu ve Şifa: Eski Türklerde Zehir ve Panzehir Kullanımı.....	17
Büşra ÇINAR.....	17
6 Şubat Depremleri Sonrası Kahramanmaraş'ta Tarihi ve Kültürel Mirasın Karşılaştığı Hasarlar ve Koruma Süreçleri	18
Derya KILINÇ KOCA.....	18
Malazgirt'ten İznik'e: Büyük Selçuklu Devleti'nin Anadolu'daki İlk Yirmi Yılı (1071-1091	19
Elif KOCAKAPLAN	19

MÖ III. Yüzyılda Parth-Seleukos İlişkileri ve Parthların Devletleşme Süreci.....	20
Enise YENER	20
Bulgar İmparatoru II. İvan Asen Döneminde Bulgar-Bizans İlişkileri	21
Furkan AYDIN	21
Haçlı Seferlerini Etkileyen Salgın Hastalık: Veba	22
Hilal TAŞDEMİR	22
Binlerce Yıllık İzler: Anadolu'da Yahudi Varlığının İzleri	23
Murat SU.....	23
Meşrutiyet Döneminde Karapınar (Sultaniye) Kazasının İdari Yapısı (1876 – 1918)	24
Mustafa İNCE	24
Tedbirler ve Tedavi: Selçuklularda Salgın Mücadelesi	25
Nurefşan KARA.....	25
Sultan Abdülaziz Dönemi Ayrılıkçı İsyanlardan Biri: 1875 Hersek İsyanı	26
Öznur ATALAN	26
Babil Karaciğer Falında Başvurulan Tanrılar	27
Robab AALİZADEH, Bülent DİRİ	27
Tanrı'nın Eli Tarih Tasarımın Üzerinde: Hristiyanlığın Dönüşen Orta Çağ Tarihçiliğine Etkisi	28
Sercan BATUM	28
Varlık Gazetesine Göre Kadim Şehir Erzurum'un 1935 Milletvekili Seçimleri.....	29
Sevda İZİBÜYÜK ESEN	29
Orta Çağ Moğollarında Sofra Adabı ve Kültürel Yansımaları	30
Tubanur SEÇEN	30
Emir Timur'un Dinî Hayatı	31
Turan DOĞRU.....	31
Tarihî Bir Kavşak Noktası Olan Erzincan'da Ticarî Yol Güzergâhları ve Merkezler	32
Zeynep YAŞARBAŞ	32
OECD Ülkelerinin Kamu Eğitim Harcamalarının Verimliliği	33
Ahmet Buğra EKEN	33
Muhammed Şamil ŞIK	33
Teknik Göstergelerle Banka Endeksinin Yön Tahmininde Makine Öğrenmesi Algoritmalarının Karşılaştırılması	34
Alptuğ DOĞAN, Elvan HAYAT.....	34

BİST30 Firmalarında ESG Risklerinin Finansal Performansa Etkisi: TOPSIS Yöntemiyle Bir Analiz.....	35
Aybüke ŞAHAN ₂ , Prof. Dr. Abdulkadir KAYA	35
Sağlık Alanında “Dürtme” Müdahalelerini Ele Alan Çalışmaların Derlemesi	36
Duygu TULAN TOHUMCU	36
Seçilmiş Ülkelerde Ticaret Haddinin Belirleyicileri.....	37
Ertuğrul YAŞAR, Dr. Öğr. Üyesi Adem TÜRKMEN	37
Sanal Örgütlerde İş Yeri Yalnızlığının Bireysel Farklılıklara Göre İncelenmesi	38
Feyza SELÇUK	38
Toplumsal Alanda Cinsiyet Eşitsizliği: İşletmelerde Mansplaining ve Cam Tavan İlişkisi .	39
Keziban GÜMÜŞ.....	39
Türkiye’de Tek Parti ve Koalisyon Hükümetlerinde Kamu Borçlanmasının Politik Ekonomisi: 1990-2002 Dönemi.....	40
Libas UYSAL	40
Yeşil Ekonomik Dönüşüm ve Karbon Vergisi: Bibliyometrik Bir Analiz.....	41
Miraç KALIN, Dr. Öğr. Üyesi Arzu TURAL DİKMEN	41
Ar-Ge Harcamalarının Dış Ticaret Üzerindeki Asimetrik Etkisi: Seçilmiş OECD Ülkeleri Üzerine Bir Analiz	42
Muhammet İrfan ÖZGÜL, Doç. Dr. Dilek ÖZDEMİR.....	42
Erzurum'da Görev Yapan Öğretmenlerin Örgütsel Sessizliklerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi.....	43
Neşe ARSLAN.....	43
Mutluluk ve Gelir.....	44
Nisa BAYRAKDAR.....	44
Yönetim Katında Sessizlik: Türkiye’ de Kadınların Yönetici Pozisyonlarındaki Temsili ve Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkisi	45
Revan GÜNEŞ.....	45
İklim Değişikliği Açıklamalarında Yeşil Yıkama: BIST 25 İşletmelerinde Bir İnceleme....	46
Samet ÇERİBAŞ	46
AYZERA (Akıllı Teknolojiler, Yapay Zekâ, Robotik ve Algoritmalar) Farkındalığının Yenilikçi İş Davranışına Etkisinde Algılanan Örgütsel Desteğin Rolü.....	47
Seher ÖZEN	47
Doç. Dr. Nihan BİRİNCİOĞLU	47

Yükseköğretim Kurumları İdari Hizmetler Sınıfında Çalışan Kadınların Liderliğe Erişiminde Cam Tavan Engeli.....	48
Serap LEVENT TAŞÇIKARAN	48
Dağıtımçı Liderliğin Örgütsel Bağlılığa Olan Etkisi: Otel İşletmelerinde Bir Araştırma	49
Tuğçe YILDIRIM BAŞKAN.....	49
"Çevik Liderlik" Kavramının Farklı Bibliometrik Analiz Programları Kullanılarak İncelenmesi	50
Yağmur BAŞOĞLU, Seda TORUN	50
Ekonomik Karmaşıklık, İktisadi Büyümeyi Etkiler Mi? Türkiye Üzerine Bir İnceleme	51
Öğr. Gör. Yunus YÜCEL, Prof. Dr. Serap BEDİR KARA.....	51
Yunus'un Gönül Seferberliği: Çöküş ve Diriliş Romanında İlâ-yı Kelimetullah Teması.....	52
Betül Sevgi GÜN, Prof. Dr. Turgut KOÇOĞLU.....	52
Mürettibi Bilinmeyen Bir Şiir Mecmuası Üzerine Notlar	53
Elif Banu AYHAN.....	53
Ahmet Paşa Divanı'nda Çiçek Motifleri	54
Esra BİLGİÇ	54
1950 Sonrası Türk Romanında Köy Öğretmenleri	55
Esranur KILINÇ.....	55
21. Yüzyılda Azerbaycan Âşıklık Geleneğinin Medyada Dönüşümü: Aşıq Samirə ve Aşıq Ali'nin Atışmaları Üzerinden Bir Örnek İncelemesi.....	56
Ezgi YAMAN	56
Tansu Bele'nin Ülkemin Bütün Çocuklarına Adlı Tiyatro Eserinde Kadın Arketipi (İlkörneği)	57
İkbal İNCİ, Prof. Dr. Mümtaz SARIÇİÇEK.....	57
1968 Yapımı Kanlı Nigar Filminde Geleneksel Türk Kültürü Unsurları	58
Mehtap KARAFAZLI, Şengül PEKİN.....	58
Kazak Türklerinde İnanış ve Uygulamalarda Toprak.....	59
Merve DURMUŞ.....	59
Hazreti Süleyman ve Mistik Hastalıklar	60
Meryem ŞİMŞEK	60
Bir Okültizm Terimi Olarak “Da‘vet”	61
Saba ÖZDEMİR SEVİN.....	61
Eski Türkçe Kepez Üzerine	62
Selinay Işınsu KADIOĞLU.....	62

Fuzûlî Divanı'nda Kurban Kavramı ve Kullanım Unsurları	63
Sena BOZDEMİR.....	63
Ebu Ziya Tevfik'in Ecel-i Kaza Adlı Oyununda Yapı ve İzlek	64
Serhat BİLİCİ, Prof. Dr. Murat KACIROĞLU	64
Halk Anlatılarının Yeniden Yazımı Sürecinde Pay Püre Oğlu Bamsı Beyrek Metninde İdeolojik Dönüşümler	65
Şeyma AKELMA.....	65
Hayat Mecmuası'nda Sanat ve Edebiyat İncelemesi.....	66
Tuğçe KÖKNAROĞLU	66
Dede Korkut Hikayelerinde Kurgu Hataları Üzerine Bir İnceleme.....	67
Zeynep İREM ŞİMŞEK, Hiranur ADIGÜZEL	67
Kitâb-ı Makbûl Der Hâl-i Huyûl Eserinde Bulunan -(y)IncA /-(y)IncAK Eki ve İşlevi.....	68
Zeynep SEVİM	68
Lisansüstü Felsefe Tezlerinin Son 50 Yılı (1974-2024): Tematik Bir Analiz.....	69
Cenk Barın BORA, Dr. Mustafa Efe ATEŞ, Dr. Zeki Bora ÖN	69
Bedeni Zihne Geri Yerleştirmek: Mark Johnson'da Anlamanın, Aklın ve Hayal Gücünün Bedenlenmiş Doğası	70
Emine ASLAN.....	70
Gündelik Hayatın Arkeolojisi: Davranışsal Alışkanlıkların Sosyolojik İzleri	71
Fatma Saadet GÖKÇE	71
Bir Tüketim Mekânı Olarak Karaman Gave Örneği.....	72
Fatma UZ	72
Panoptikon'dan Banoptikon'a Dijital Gözetimin Dönüşümü.....	73
Gökçe AYDIN GÖKGÖZ, Prof. Dr. Mehmet Sadık ÖNCÜL	73
Risk Toplumunda Küçük Üreticilerin Kırılganlığı: İklim Değişikliği Bağlamında Kuramsal Bir Tartışma	74
İpek YÜKCÜ	74
Yeni Medyanın Dilin Yozlaşması ve Aile İçi İletişim Üzerindeki Olumsuz Etkilerinin Değerlendirilmesi.....	76
Sema COŞKUN	76
Antik Babil'de Felsefenin İzleri.....	77
Sibel ATMACA, Bülent DİRİ	77
Saint-Simon'un Din Anlayışı: Yeni Hristiyanlık.....	78
Vedat YILDIZ	78

Antroposofi Felsefesi ve İlkeleri.....	79
Zekiye PALA, Dr. Öğr. Üyesi Hülya ÇETİN.....	79
Türkistan'daki Türk Cumhuriyetlerinde Kültürel İş Birliği ve Kamu Yönetimi: Kimlik, Dil ve Eğitim Politikaları Üzerine Bir İnceleme	80
Nevin İNAÇ.....	80
Batı Balkanlar'ın Avrupa Birliği Entegrasyonunun Zorlukları ve Stratejik Dinamikler	81
Sena BİRİNCİ.....	81
The Role of Localization in Enhancing Global Gaming Experiences.....	82
Necla Nur TUNA.....	82
Yabancı Dil Ağırlıklı Eğitim Alan Ortaokul 5. Sınıf Öğrencilerinin İngilizce Öğrenme Motivasyonları	83
Gökhan ARPACI, Doç. Dr. Savaş YEŞİLYURT.....	83

Molla Selim Önderliğinde Gerçekleşen Bitlis İsyanı (1914)

Abdullah OKUR¹

ÖZET

Çalışmanın amacı, Bitlis Vilayeti'nde meydana gelen Molla Selim önderliğindeki Bitlis İsyanı'nı anlatmaktır. Molla Selim ve bazı dini ileri gelenlerin önderliğinde ortaya çıkan Bitlis İsyanı'nı hazırlayan etkenler çeşitlidir. Kürdler, II. Abdülhamid'e ve onun İslamcılık doğrultusundaki siyasetine yakın duruyorlardı. Bu sebeple Meşrutiyet rejiminin ilanı ile başlayan süreç, genel Kürd kamuoyunda endişeye yol açmıştır. II. Meşrutiyet rejiminin aktörü olan İttihat Terakki Cemiyeti/İTC, batıcı-seküler duruşa sahipti. Bu dönemde Ermeni haklarına yönelik ıslahatların uluslararası gündemde sahiplenilmesi ve bu doğrultuda bölgede bir Ermeni devletinin kurulacağı Kürdler nezdinde bir endişeye yol açmıştır. Bu gibi sebepler Bitlis İsyanı'nın patlak vermesini sağlayan etmenler olarak öne çıkmaktadır.

Çalışmanın bütünü yazılı kaynaklar ve Osmanlı arşivinde ortaya çıkan yeni vesikalar kapsamaktadır.

Ortaya çıkan vesikaların özgün olması nedeniyle isyan süreci bu bağlamda aktarılmaya çalışılacaktır.

Molla Selim İsyanı'na katılanlar, vilayetteki valinin jandarmayla koordineli çalışması neticesinde etkisiz hale getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bitlis İsyanı, Kürd, Ermeni, İTC, Molla Selim.

¹Mardin Artuklu Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Tarih Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi, abduallahokur240601@gmail.com, 0009-0009-5625-293X

1866-1878 Yılları Arasında Osmalı'da Kıtılık: Kastamonu Örneği

Aleyna Ecrin ÖZTÜRK¹

ÖZET

XIX. yüzyıl içerisinde Kastamonu sancağında yaşanan kıtlık olaylarını merkeze alarak Osmanlı Devleti'nin kriz yönetimi kapasitesini yerel bir örnek üzerinden analiz etmeyi amaçlamaktadır. Kastamonu hem coğrafi hem de ekonomik yapısı itibarıyla kıtlıkların etkisini belirgin biçimde hissettiren taşra bölgelerinden biridir. Dolayısıyla bu bölge üzerinden yapılacak bir inceleme, Osmanlı taşrasındaki toplumsal direnç noktalarını, idari tepkileri ve halk-devlet ilişkilerini anlamak açısından önemli bir zemin sunmaktadır.

Tarihte en önemli kaynaklardan birisi olan Arşiv belgeleri transkribe edilerek konumuzun aydınlanması sağlanacaktır. Konumuza dair kaleme alınmış kitaplar, makaleler vb. yardımcı kaynaklardan kıtlıkla mücadele ve korunma yöntemleri ile ilgili veriler toplanacaktır.

Çalışmamızın özgün değeri arşiv kaynaklarından ilk defa transkribe edilecek bir defter olmasıdır. 955 Numaralı Kastamonu Ayniyat defterinde yer alan kıtlık konusunda alınan tedbirler ve insanlar üzerinde nasıl bir etkileri göz önünde bulundurulacaktır.

XIX. yüzyılda Kastamonu, Osmanlı taşra idaresi içerisinde önemli bir konuma sahipti. Karadeniz Bölgesi'nin iç kesimlerinde yer alması sebebiyle hem iklim hem de coğrafya bakımından farklılıklar gösteren bu sancak, geçimini büyük oranda tarım ve hayvancılığa dayalı kırsal bir ekonomiye sahipti. Nüfusun önemli bir bölümü küçük ölçekli tarımla uğraşmakta, özellikle tahıl ürünleri ve baklagiller üretimi ön plana çıkmaktaydı. Ancak üretim çoğu zaman iklim koşullarına bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. Bu durum, bölgeyi kıtlıklara karşı savunmasız hâle getiriyordu.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Devleti, Kastamonu, Kıtılık.

¹Yüksek Lisans Mezunı, Atatürk Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yakın Çağ Tarihi Anabilim Dalı, E-mail: aecrin.ozturk22@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5612-262X

Kırgız Kültüründe Pars Totemi

Altınay YAĞCI¹

ÖZET

İnsanoğlunun eski inançlarından biri olan totemizm, Eski Türk toplumlarının aile yapılanmasında, inançlarında, savaş stratejileri ile ata geleneklerinde, günlük yaşam tarzları gibi birçok alanda karşımıza çıkmaktadır. Bunun sonucu olarak Türklerin kültür ve sosyal tarihindeki totem izlerinin önemi üzerine pek çok örnekler bulunmaktadır.

Eski Türk halklarından biri olan Kırgızlar da koç, geyik, ayı, at gibi bazı hayvanları, yırtıcı kuşları, bitkileri ve doğal varlıkları kutsal saymakla birlikte yaşam tarzları ile de özdeşleşmişlerdir. Tarih boyunca bazen kendi devletini kuran Kırgız Türkleri, bazen de diğer Türk ve Moğol devletlerinin bünyesinde benliğini sürdürmek zorunda kalmışlar, ancak olumsuz gelişmelere rağmen atalarının geleneklerini muhafaza ederek nesilden nesle aktarmayı başarmışlardır.

Eski Kırgız kültüründe totemizmin izleri ve kutsal olarak kabul ettikleri hayvanlar arasında parsın öneminin etkileri rastlanmaktadır. Pars, Kırgız Türklerinde asaleti, dayanıklılık ile cesareti sembolize ettiği gibi halk arasında milli kahramanlarıyla da benzetme yapılarak bütünleşmiştir.

Bu çalışmada sosyal bilimler literatüründe totem kavramının anlamı üzerine değinilecektir. Eski Türk boylarından biri olan Kırgızlar arasında asırlardır süre gelen parsın sembolik karakteri, kutsallığı ve tarihte bilinen diğer Türk toplum ve devletlerinde de benzer durumların bulunması Genel Türk Tarihi kaynaklarının ışığı altında değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Eski Türkler, Totemizm, Kırgızlar, Pars.

¹Erzurum Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Ana Bilim Dalı, E-mail: altinay.yagci15@erzurum.edu.tr

Taşnaksutyun ve Hınçak Partisi Arasındaki Anlaşmazlıklar Kapsamında 1915 Ermeni

Tehciri

Anıl GÜCÜYENER¹

ÖZET

Sözde Ermeni soykırımını kabul ettirmek için dünya çapında gayret gösteren Ermeni Diasporası mensuplarının günümüzde “Ermeni Soykırımı var mıdır yok mudur?” sorusu üzerinden girdikleri tartışmalarda yaşananların ve tarafların sundukları belgelerin Türk tarihinde bir soykırım olmadığının kanıtlanması, uluslararası alanda Türkiye’nin Kafkas coğrafyasında yürüttüğü dış politika açısından önemi büyüktür.

Hınçak (1887) ve Taşnaksutyun (1890) Partilerinin kuruluşları, daha sonra aralarında çıkan fikir ayrılıkları ve 1915’te yaşanan olayların iki parti açısından nasıl değerlendirildiği incelenmiştir. Buna bağlı olarak 9 Şubat 2025 tarihinde Rene Dzagoyan’ın yazdığı bir yazı üzerinden başlayan tartışmada tarafların sundukları bilgi ve belgelerin çevirisi yapılarak değerlendirilmiştir. Çalışmamızda nitel araştırma yönteminden yararlanılmış olup konuyla alakalı Ermenice kaynakları toplanmış, tarafımızca çevirileri yapılarak veri analizi ile değerlendirilmiştir.

Bu çalışmamızda henüz literatürümüzde çalışması yapılmamış olan 9 Şubat 2025 tarihli R. Dzagoyan’ın yazısının Fransa’daki Ermeni Hınçak ve Taşnak grupları arasında çıkardığı tartışmada sunulan belgelerin, 1915 olayları ile ilgili uluslararası alanda Türkiye Cumhuriyeti’nin elini güçlendirecek kanıtlar içermesi açısından önemlidir.

Tarafımızca yapılan belge çevirilerinden elde edilen bilgiler ışığında 1915 olaylarının, günümüzde Ermenistan Cumhuriyeti Başbakanı Nikol Paşinyan’ın da “1939’da nasıl Ermeni soykırımı gündemi yoktu da nasıl 1950’de Ermeni soykırımı ortaya çıktı?” sözleriyle belirttiği gibi “Ermeni soykırımını iddiasının Sovyet Ermenistan’ın girişiyle Sovyetler Birliği’nin Soğuk Savaş dönemindeki dış politikasının bir eseri” olduğu kanıtlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: 1915, Hınçak, Taşnak, Paşinyan, Dzagoyan

¹İstanbul Aydın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler ve İstihbarat İncelemeleri Ana Bilim Dalı, E-mail: anilgucuyener@stu.aydin.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4072-8632

27 Mayıs Darbesi'ne İki Bakış: İdris Küçükömer ve Mehmet Ali Aybar'ın Düşünceleri Üzerine Bir Karşılaştırma

Arda Deniz AVCIOĞLU¹

ÖZET

Türkiye’de hem siyasi hem de entelektüel açıdan yeri oldukça önemli iki düşün insanı Mehmet Ali Aybar ve İdris Küçükömer’i, yine aynı şekilde Türkiye’deki siyasi hayatın dönüm noktası sayılabilecek 27 Mayıs darbesi üzerinden anlamak.

İdris Küçükömer ve Mehmet Ali Aybar’ın dönemin özellikler dergilerinde ve gazetelerinde yazmış oldukları yazılar, yayınladıkları kitaplar incelenmiştir. Hem 27 Mayıs süreci sırasında hem de sonrasında yazdıkları karşılaştırılarak fikri değişim süreçleri aktarılacaktır.

Bu çalışma, belli bir kalıba sığmayan özgün iki fikir insanının aynı dönemlerde benzer ve farklı düşüncelerinin karşılaştırılması ve değerlendirilmesi açısından literatüre katkı sağlayacağı umulmaktadır. İdris Küçükömer’e genel olarak muhafazakâr kesim sahip çıkarken, Mehmet Ali Aybar’a ise “Sol” içinden hep bir kuşkuyla bakılmıştır. 27 Mayıs darbesi ise bu iki insanın fikirlerinin dönüşümü açısından önemli bir dönüm noktası olmuştur

Araştırma sonucunda hem İdris Küçükömer hem de Mehmet Ali Aybar’ın düşünsel değişimleri incelenecektir. 27 Mayıs darbesi süreci ve sonrası dönemde bu iki düşünürün fikirleri karşılaştırılacaktır. Böylece hem özgün düşünce faaliyetleri hem de 27 Mayıs Darbesi’nin dönemin siyasi ve düşünce hayatını nasıl etkilediği üzerine bir katkıda bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: İdris Küçükömer, Mehmet Ali Aybar, 27 Mayıs Darbesi, Düşünce Hayatı

¹İzmir Bakırçay Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Lisansüstü Ana Bilim Dalı, E-mail: 6055028@bakircay.edu.tr

Askerî Birlikler: Karavul ve Monkulay

Aslıhan AYDIN¹

ÖZET

Askerî birlikler arasında yer alan karavul ve monkulay birlikleri Moğol, İlhanlı, Timurlu ve Akkoyunlu devletlerinde savaş anında orduda öncü birlik olarak görev yapmaktadırlar. Bu minval de karavul ve monkulay birlikleri orduda bekçilik vazifesini üstlenerek güzergâh üzerinde meydana gelen olaylardan haberdar olmak ve düşman ordusu hakkında bilgi toplamakla mesuldürler. Ayrıca ani baskınla düşman ordusunu mağlup etmek ve ticaret yollarının güvenliğini sağlamak mezkûr birliklerin görevleri arasındadır. Hülâsa bildiri metninde Timurlu ve Akkoyunlu devletlerinde yer alan karavul ve monkulay birliklerinin işlevleri, vazifelerinin benzerlik ve farklılıkları ile askerî, sosyal ve ekonomik açıdan değerlendirilmesi hedeflenmektedir.

Timurlu ve Akkoyunlu devletlerinin siyasi tarihi ile askerî teşkilâtına dair ana kaynaklar (sefaretnâmeler, zafernâmeler vs.) ve araştırma eserler taranmıştır, yabancı dil olan kaynakların çevirisi yapılmıştır. Akabinde konu ile ilgili eserlerin eleştirel kaynak tahlili yapılmıştır. Nihayetinde tasnifleme metodu ile coğrafi ve sosyopolitik bağlam göz ardı edilmeyerek ordu yapısı ile birlikte sosyal yapı, ekonomi ve merkezî yönetim gücü analiz edilmiştir. Son olarak karşılaştırma sonucu elde edilen bulgular açık bir şekilde izah edilmiştir.

Bu çalışma, Faruk Sümer hocanın "Akkoyunlular" maddesinde Türkmen devletlerinin devlet teşkilâtında Timurlu devlet geleneğinin tesirinin olup olmadığı araştırılması gereken bir meseledir ifadelerinden yola çıkılarak hazırlanmıştır. Bildiri konusu, Timurlu ve Akkoyunlu devletlerinin askerî teşkilâtlarının karşılaştırılması yönünden literatüre katkı sağlamaktadır. Ayrıca mezkûr devletlerde yer alan birliklerin görevleri hakkında benzer ve farklı yönlerin ortaya koyulması açısından literatüre özgün değer sunmaktadır.

Elde edilen bulgular sonucunda Timurlu ve Akkoyunlu devletlerinde karavul ve monkulayın öncü birlik olarak geçtiği ve düşman ordusuna karşı gönderilen ilk birlikler arasında yer aldıkları bilinmektedir ancak Timurlu ordusunda yer alan karavulların Akkoyunlu ordusundan farklı olarak karargâh kurmakla da vazifelendirildikleri görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Timurlu Devleti, Akkoyunlu Devleti, Askerî Birlik

¹Atatürk Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Orta Çağ Tarihi Ana Bilim Dalı, E-mail: aslihanaydin.1998.2020@gmail.com, ORCID: 0009-0007-8694-9119

Sultan II. Abdülhamid Döneminde Yardımlaşma ve Dayanışma

Betül ÇAKIR¹

ÖZET

Bu çalışma, Sultan II. Abdülhamid döneminde Osmanlı toplumunda yardımlaşma ve dayanışma kültürünün dini ve toplumsal kökenlerini, kurumsal yansımalarını ve bireysel hayırseverlik pratiklerini çok boyutlu olarak incelemektedir. Yardımlaşmanın Osmanlı'da sosyal adaleti sağlamak için sürdürülebilir bir devlet politikası hâline gelişi araştırmanın temel odağını oluşturmaktadır.

Nitel araştırma yöntemine dayalı bu çalışmada, doküman analizi tekniği kullanılmıştır. Osmanlı Arşiv belgeleri, dönemin gazeteleri, Hilal-i Ahmer raporları ve vakfiye kayıtları temel veri kaynaklarıdır. Veriler betimsel ve yorumlayıcı analizle değerlendirilmiş, literatür taramasıyla kavramsal bir çerçeve oluşturulmuştur.

Araştırma, Sultan Abdülhamid dönemindeki sosyal yardımlaşmanın bireysel ve kurumsal yönlerini belgeler ışığında ele alarak Osmanlı'da sosyal devlet anlayışının modernleşme sürecini somut bir zeminde ortaya koymaktadır. Ayrıca Hilal-i Ahmer'in kuruluşu ve basının yardımlaşmadaki rolü özgün bir şekilde değerlendirilmiştir.

Bulgular, Abdülhamid döneminde sosyal hizmetlerin vakıf sistemi ve devlet politikalarıyla bütünleştiğini göstermektedir. Yardımlaşma kültürünün hem halk düzeyinde hem de devlet eliyle güçlendiği, günümüz sosyal politika anlayışına etkili bir miras bıraktığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sultan II. Abdülhamid, Osmanlı, Yardımlaşma, Vakıf Sistemi, Hilal-i Ahmer

¹Erzurum Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Ana Bilim Dalı, E-mail: betul.cakir93@erzurum.edu.tr

Kumuk Türklerinin Etnisite Meselesinin Rus Literatüründeki Yeri

Betül YILDIZ¹

ÖZET

Dünya üzerinde bazı bölgeler hususi öneme sahip ola gelmiştir. Geçiş bölgesi olması, ticaret yolları üzerinde konumlanması ya da yeraltı kaynaklarının zenginliği gibi özelliklerine binaen bu yerler dış güçlerin ilgisini çekmiştir. Kafkasya'da bu bölgelerden biri olarak tarihte yerini almıştır. Arap tarihçiler tarafından "Cebel'ül-Elsine" (Diller Dağı) olarak tanımlanan, Madun-ı Kafkas (Kuzey Kafkasya) ve Maver-ı Kafkas (Güney Kafkasya) şeklinde literatürde yer alan Kafkasya tarihsel süreçte birçok etnik gruba ev sahipliği yapmıştır. Bunlar Kuzey Batı Kafkasyalılar (Çerkesler, Abhazlar, Ubıhlar vd.), Kuzey Doğu Kafkasyalılar (Avarlar, Lezgiler, Darginler, Laklar vd.), Hint-Avrupa kökenliler (Osetler, Kürtler, Ermeniler, Gürcüler), Slavlar Lezgiler, Darginler kökenliler (Azerbaycanlılar, Kumuklar, Karaçay-Balkarlar, Nogaylar, Ahıska Türkleri) şeklinde ayrılabilir. Bölge tarihine bakıldığında Kumuklar süreç içerisinde ön plana çıkmıştır. Kumukların etnik kökenine dair çeşitli görüşler ortaya atılmış, özellikle Sovyet Döneminde Kumukların Türk olmadığı görüşü akademik literatürde yaygınlık kazanmıştır. Ruslaştırma politikasına paralel olarak gerçekleşen bu yayınlar Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla yavaşlamış olsa da günümüzde dahi bölgenin Türk kimliği tartışılmaktadır.

Bu çalışmanın amacı Rus literatüründe Kumukların etnik kökeninin nasıl değerlendirildiğini ortaya koymaktır.

Çalışmada literatür taraması yapılmış ve sonrasında mukayese metodu kullanılmıştır.

Çalışmanın özgünlüğü konuyu ele alış biçiminden ileri gelmektedir. Daha önce Rus literatüründe Kumukların etnik durumunu inceleyen bir çalışmaya rastlanılmamış bu da çalışmanın özgünlüğünü oluşturmıştır.

Çalışma neticesinde Kumuk Türklerinin etnik olarak Türk olabileceği kanısına varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kafkasya, Etnik Yapı, Türk Varlığı, Kumuklar, Rus Literatürü

¹Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Genel Türk Tarihi Anabilim dalı, E-mail: Betulyildiz945@gmail.com , ORCID: 0009-0001-7268-673X

Eski Orta Asya Türk Toplamları ve Çinliler Arasındaki Çatıştlığın Görünmeyen Yönü:

Kâhinlik

Beyza DOĞAN¹

ÖZET

İstihbarat sürecinin temel unsuru haberlerdir. Fakat ham şekilde olan haberin istihbarat değeri taşıyabilmesi için öncelikle işlenmesi gerekmektedir. Düşman ve sınır komşusu devletlere ait bilgilerin elde edilmesi, bu bilgilerin analiz edilerek karşı tarafın zayıf yönlerinin tespit edilmesi ve devletin zayıflatılması, amacı güden faaliyetlerin tümü istihbarat olarak adlandırılmaktadır. Çatıştlık; casusluk, ajan gibi kelimelerle de ifade edilen, insanlık tarihi kadar eski bir meslektir. Tarihte devletler ve devlet kuramamış kavimler, çatıştlık faaliyetini sürdürmüşlerdir. Çatıştlık tarihinde elde edilen haberlerin gizli tutulması ve başkalarına sızmaması büyük önem taşır. İlk çatıştlık örnekleri Fenikelilerin ve Hititlerin, Babillerin ve Asurların, Çin, Pers gibi eski uygarlıklarda görülmüştür. Özellikle Çin ve Türk devletleri arasında yoğun çatıştlık faaliyetleri gerçekleşmiştir. Kehanet, sezgi, ilham ya da işaretlerin yorumlanması yoluyla gelecekte haber verme işidir. Bu işi yapana da kâhin denir. Çinli kâhinler herhangi bir savaşın olup olmayacağına karar verme yetkisine sahiptir. Bu durum aslında Çin yönetiminin kâhinlerin görüşlerine ne kadar önem verdiklerini göstermektedir. Orta Asya'da ilk dönem Türk toplumları ve Çinliler sınır komşusu olmuş, bu yakınlık ilişkilerinin yoğunlaşmasına ve casusluk faaliyetlerinin önem kazanmasına yol açmıştır. Bu bağlamda eski Türk ve Çinlilerin casusluk faaliyetlerini kâhinlik üzerinden anlatmaya çalışılacaktır.

Eski Türkler ve Çinliler de dini ve mistik öğelerin devlet politikaları üzerindeki rolü incelenerek, din ve tarih arasındaki ilişkiye yeni bir bakış açısı sunmaktır.

Eski Orta Asya Türklerinin komşuları Çinlilerle yaşadığı değişik casusluk faaliyetlerini kâhinlik üzerinden anlatmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Eski Türkler, Çin, Çatıştlık

¹Beyza Doğan, Erzurum Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Ana Bilim Dalı, E-mail: beyza.dogan33@erzurum.edu.tr, ORCID: 0009-0000-7468-444X

Babil İç Organ Falında Geçen Organ İsimleri

Bülent DIRI¹

Robab AALIZADEH²

ÖZET

MÖ 2. binyıl başından itibaren iç organ falı astrolojik fallarla birlikte kraliyeti ilgilendiren konular dahil olmak üzere başvuru alan önemli kehanet yöntemlerinden birisi olmuştur. Bu falda özellikle koyun başta olmak üzere kurbanlık hayvanın iç organları üzerinden tanrılara sorulan bir konu hakkındaki görüşleri alınmak için yapılmaktadır. Oldukça geniş iç organ falı kehanet serileri ortaya çıkmıştır. Kehanet serilerinin gelişmişliğinin insan iç organ anatomisi konusundaki bilgi seviyesini olumlu yönde geliştirdiği hipotezini savunmaktayız. Buna paralel olarak iç organ falı metinlerinde geçen insan iç organ isimlerini incelemeyi amaçladık.

Bunun için literatürden faydalanıldı. İç organ falı metinlerinden; Akciğer: Haşim, Kalp: Libbum, Diafram: Tallum/ rēsum, Dalak: Tulimum, Böbrek: Kalitum, Mesane: Elibbuhum, Çekum: Šuhhum, Rektum: Storehouse, Safra kesesi: Martum isimlerine ulaşıldı.

Eski Mezopotamya'daki gelişmiş iç organ falının, anatomik bilginin gelişimine olan olumlu etkisi tıp tarihi açısından önem arz etmektedir.

İç organ kehanet metinlerinin çoğunluğu karaciğerle ilgili olmakla birlikte diğer iç organların da incelenmesi yapılmıştır. Bu kadar geniş etkinlik alanı olan iç organ falındaki organ isimleriyle insan iç organları anatomik isimlendirmesi arasında paralellik vardır. Bu da Eski Mezopotamya insanının anatomik bilgilenme sürecini, iç organ falının olumlu yönde etkilediğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Karaciğer Falı, Anatomi, Tıp Tarihi, Babil Tıbbı

¹Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Tarih Bölümü; Medicana International Samsun Hastanesi, Ortopedi ve Travmatoloji Bölümü, Samsun, Türkiye, bulentdiri@gmail.com, ORCID: 0000-0003-1791-3327

²Tahran Tıp Bilimleri Üniversitesi, İran Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi Bölümü, Tahran, İran, aalizaderobab@gmail.com, ORCID: 0009-0005-0760-2367

Ağu ve Şifa: Eski Türklerde Zehir ve Panzehir Kullanımı

Büşra ÇINAR¹

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, Eski Türk devlet ve topluluklarında zehirlerin üretimi, kullanım alanları ve bunlara bir tedavi yöntemi olan panzehirlerin üretimini ve kullanımını ortaya koymaktır. Ayrıca bu durum neticesinde eski Türk toplum ve devletlerinde, oluşan bilgeliğin ve bir nevi kurdukları iktidarın gücünü sosyo-kültürel, siyasal ve tıbbi uygulamalar çerçevesinde değerlendirmesi amaçlanmaktadır.

Gerek seyahatnameler gerek ana kaynaklar gerekse araştırma eserler taranarak zehir, panzehir kullanımı ve üretimiyle ilgili veriler toplanacaktır. Ulaşabildiğimiz bu bilgiler ışığında Eski Türk devlet ve topluluklarında zehir ve panzehirlerin sosyo-kültürel, siyasal ve tıbbi uygulamalar çerçevesinde değerlendirmesi yapılacaktır.

Bu çalışmada eski Türk Türklerde kullanılan zehir ve panzehirlere dair bilgiler toplanarak bu konuda yapılmış olan az sayıdaki çalışmalara katkı sağlanacaktır. Zehirlerin sadece bitkilerden elde edilmediğini, bazen doğada kendiliğinden ortaya çıktığını örneklerle açıklanacaktır. Özellikle şaman kadınların ritüellerinde zehrin ve panzehirin yeri ortaya koyulacaktır.

Eski Türkler doğadan elde ettikleri ürünlerle zehirleri üreterek çeşitli amaçlarla kullanmışlar ve bunlara bir tedavi yöntemi olan panzehirleri de ortaya çıkarmışlardır. Türk toplulukları ürettikleri zehirleri bazen bir tehdit, saldırı amaçlı bazen ise şifa veya korunma için kullanmışlardır. Türk devlet ve toplulukları, yukarıda değindiğimiz üzere zehri sadece bir tehdit, ölüm aracı amacıyla kullanmamışlar, bitkilerin gücünü ve şifasını keşfetmiş, hayatlarının bir parçası haline getirmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Eski Türkler, Zehir, Panzehir, Ölüm, Şifa.

¹Erzurum Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Genel Türk Tarihi Ana Bilim Dalı, E-mail: busra.cinar37@erzurum.edu.tr

6 Şubat Depremleri Sonrası Kahramanmaraş'ta Tarihi ve Kültürel Mirasın Karşılaştığı Hasarlar ve Koruma Süreçleri

Derya KILINÇ KOCA¹

ÖZET

6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen ve merkez üssü Kahramanmaraş olan ve 11 ili etkileyen depremler, şehrin tarihi ve kültürel mirasında ciddi hasarlara yol açmıştır. Kahramanmaraş'ta yer alan tescilli yapılar, sivil mimari örnekleri, dini yapılar ve arkeolojik alanlar üzerindeki yıkım ve bozulmalar belgelenmiştir. Aynı zamanda depremin ardından yürütülen belgeleme, acil müdahale ve koruma çalışmalarına da yer verilmiştir. Yerinde gözlemler, uzman raporları ve Kültür Varlıkları Envanteri verileriyle desteklenen bu çalışma, afet sonrası kültürel mirasın korunmasında alınması gereken önlemlere ve uzun vadeli restorasyon planlarına ışık tutmayı amaçlamaktadır. Kültürel varlıkların aldığı ağır hasar, toplumun geçmişteki yaşanmışlık duygularını zedelemiştir. Şartların öngördüğü üzere tarihi ve kültürel mirasın yeniden inşası, restorasyonu, koruma yöntemleri ön plana çıkmıştır. Sonuç olarak, Kahramanmaraş depremi, yalnızca fiziksel yıkımın ötesinde, tarihsel açıdan önemli etkiler yaratmış, acil koruma ve onarım çalışmaları öncelik kazanmıştır.

Kahramanmaraş'ta depremlerden sonra Deprem Enkaz Arkeolojisi Kazılarında sorumlu olarak çalıştım. Çalışmanın yürütücüsü olarak tüm verilere sunumda yer vereceğim.

Depremlerin meydana getirdiği tahribatın bilimsel ölçütlerle tanımlanması.

6 Şubat depremleri sonrası Kahramanmaraş'ta tarihsel mirasın korunması ve onarım süreçleri hakkında bilgi vermeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kahramanmaraş, Tarih, Deprem

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Sütçü İmam Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Enstitüsü Arkeoloji Ana Bilim Dalı, E-mail: snapier81@gmail.com, ORCID:0009-0000-0370-8598

**Malazgirt'ten İznik'e:
Büyük Selçuklu Devleti'nin Anadolu'daki İlk Yirmi Yılı (1071-1091)**

Elif KOCAKAPLAN¹

ÖZET

Bu makale, Malazgirt Zaferi'nden (1071) sonraki yirmi yıllık süreçte (1071-1091) Büyük Selçuklu Devleti'nin Anadolu'daki fetih politikalarını, siyasi örgütlenmesini ve İznik merkezli bir Türk devletinin kuruluş sürecini analiz etmeyi hedeflemektedir. Çalışma, Anadolu'nun Türkleşme ve İslamlaşma sürecinin erken evrelerini inceleyerek, bu dönemin tarihsel önemini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Makale, tarihsel analiz yöntemi ve kronolojik sistem kullanılarak hazırlanmıştır. Ana kaynaklar ile modern tarihçilerin yorumlarının yer aldığı inceleme eserlerin bilgilerine yer verilerek kaynaklar ışığında analiz edilmeye çalışılmıştır. Siyasi tarih, askeri stratejiler ve yerleşim dinamikleri bağlamında olaylar kronolojik bir perspektifle ele alınmıştır.

Bu çalışma, Malazgirt sonrası Anadolu'daki "ilk yirmi yılın" (1091'e kadar) bütüncül bir değerlendirmesini sunarak; Büyük Selçuklu-Bizans mücadelesinin, Anadolu'daki yerel güçlerle etkileşimini ve İznik'in başkent olmasının Anadolu siyasi tarihindeki stratejik önemi hakkında yeni ve farklı bir bakış açısı sunacaktır.

1071 Malazgirt Zaferi, Anadolu'nun Türk yurdu haline gelmesinde dönüm noktası olmuştur. Bu makale, zaferin ardından geçen ilk yirmi yılda (1071-1091) Büyük Selçuklu Devleti'nin Anadolu politikalarını, fetih stratejilerini ve siyasi örgütlenmesini incelemektedir. Makale, Büyük Selçukluların merkeziyetçi politikaları ile uç beylerinin yerel yönetimleri arasındaki dinamikleri analiz ederek, Anadolu'nun Türk-İslam kimliği kazanmasındaki kritik evreleri vurgulamaktadır. Birincil kaynaklar ve modern literatür ışığında hazırlanan bu çalışma, Malazgirt sonrası dönemin siyasi ve askeri tarihine yeni bir bakış sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Malazgirt, Selçuklu, Anadolu, İznik, Yirmi Yıl

¹İnönü Üniversitesi, Tarih Ana Bilim Dalı, E-mail: elif.kocakaplan@outlook.com, ORCID:0000-0002-5244-9470

MÖ III. Yüzyılda Parth-Seleukos İlişkileri ve Parthların Devletleşme Süreci

Enise YENER¹

ÖZET

İran, Maveraünnehir ve Hazar'ın doğusuna uzanan bozkır bölgelerinde yaşayan Daai Konfederasyonu'nun bir üyesi olan Aparnoi/Parnoi kabilesinin lideri I. Arsakes, MÖ 247'de Seleukos Krallığı'nın zayıflığından yararlanarak bağımsızlığını ilan eden satrap Andragoras'ı yenerek Parthia'yı ele geçirir. O ve ardılı II. Arsakes, MÖ III. yüzyılda Seleukoslara karşı bağımsızlık mücadelesi verir. Bu çalışmada, MÖ III. yüzyılda Aparnoi kabilesinin Parthia'ya gelişini ve devlet kurma sürecini detaylı bir biçimde açıklanmak istenmektedir.

Bu çalışmada Parthların kökeni, Seleukos Krallığı ile ilişkileri ve devletleşme süreci Strabon, Arrianos, Justinos ve Polybios gibi antik yazarların eserlerinden ve nümismatik verilerden faydalanılarak incelenecektir.

Modern literatür incelendiğinde MÖ III. yüzyılda Parthların siyasi tarihine dair yapılan çalışmaların yoğun biçimde onların kökenine odaklandığı görülür. Bu çalışma I. ve II. Arsakes dönemindeki siyasi gelişmeleri Seleukosların kendi dinamikleriyle ilişkilendirerek literatüre katkı sağlayacaktır.

Bu çalışmayla, Parthlardaki taht ardılığı hususuna, Parthların Seleukoslar ile yaptığı savaflara ve II. Arsakes döneminde yapılan müttefiklik anlaşmasına ve Parthların Baktria politikasına açıklık getirilerek Parthların devletleşme sürecine derinlik kazandırılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Arsakes, Andragoras, Diodotos, Parnoi, Parth

¹Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Ana Bilim Dalı, E-mail: enise.yener3@gmail.com, ORCID: 0000-0003-3913-7234

Bulgar İmparatoru II. İvan Asen Döneminde Bulgar-Bizans İlişkileri

Furkan AYDIN¹

ÖZET

Bu çalışma, II. İvan Asen döneminde Bulgaristan ile Bizans arasındaki siyasi ve askerî ilişkileri inceleyerek, iki güç arasındaki rekabetin ve ittifak dinamiklerinin Ortaçağ Balkanlarındaki güç dengelerine etkisini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Bu çalışma, tarihsel olayların neden-sonuç ilişkisi çerçevesinde analizine dayalı betimleyici ve çözümleyici tarih araştırma yöntemlerini temel almaktadır. Araştırma, nitel veri toplama ve yorumlama yöntemleri kullanılarak, II. İvan Asen dönemine dair bütüncül bir değerlendirme sunmayı amaçlanmaktadır.

Bu araştırma, II. İvan Asen dönemi Bulgar-Bizans ilişkilerini özgün bir yaklaşımla ele alarak Ortaçağ Balkan tarihine dair bilgi boşluklarını doldurmayı hedeflemekte; bölgesel güç dengeleri üzerine yeni bilimsel katkılar sunmaktadır.

II. İvan Asen'in iktidarı sırasında, Bizans'ın parçalanmış siyasi yapısından (özellikle İznik ve Epir Despotlukları arasındaki rekabetten) ustaca yararlanan Bulgar Krallığı'nın, Balkanlar'daki etkinliğini geleneksel savaş yöntemlerinden ziyade esnek ittifak politikaları ile artırdığı tespit edilmiştir. Bu durum, dönemin askerî mücadelesinin klasik "Bulgar-Bizans düşmanlığı" ekseninden çıkarılarak, daha karmaşık ve çıkar odaklı bir dış politika anlayışıyla açıklanması gerektiğini göstermektedir. Dönemin Bulgaristan'ı, yalnızca Bizans ile olan mücadeleleriyle değil, aynı zamanda kendi siyasi kapasitesini geliştirme, diplomatik alanı kullanma ve ideolojik düzlemde rakiplerini zorlayabilme yeteneğiyle de Orta Çağ Balkan tarihinde belirleyici bir aktör olmuştur. Bu çalışma, söz konusu dönemin çok katmanlı yapısını ortaya koyarak, daha geniş tarihsel analizler için zemin hazırlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: II. İvan Asen Dönemi, Bulgar-Bizans İlişkileri, Ortaçağ Balkan Tarihi

¹Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ortaçağ Tarihi Anabilim Dalı, E-mail: furkan.aydin1690@gmail.com, ORCID: 0009-0004-1175-4534

Haçlı Seferlerini Etkileyen Salgın Hastalık: Veba

Hilal TAŞDEMİR¹

ÖZET

Çalışmamızın amacı, Haçlıların Anadolu ve Ortadoğu'yu etkisi altına alarak uzun yıllar sürecek olan Haçlı Seferlerinde ordunun yaşamış olduğu salgın hastalıkları ve bunun Haçlı Seferi üzerindeki etkisini, salgının nasıl ortaya çıkmış olabileceğini, orduyu nasıl etkilediğini açıklamaya çalışmaktır.

Dönemin ana kaynakları, tetkik eserler, Haçlı Seferleri özelinde yazılmış olan vekayinameler, makaleler, Ulusal Tez Programına yüklenmiş olan tezlerden veriler toplanacak ve analiz yöntemlerinden 5T (tarama, tasnif, tahlil, tenkit, terkip) uygulanacaktır.

Çalışma, daha önceki çalışmalardan farklı olarak Haçlı Seferlerinin sonuçlarını etkileyen salgın hastalık türlerinden veba ile ilgili çalışılmış bir konunun olmamasından dolayı alanında ilk olacaktır. Çalışma, Selçuklu Devleti'nin Anadolu'da hüküm sürdüğü yıllarda yaşanan Haçlı Seferlerinde görülen veba salgınına konu alacaktır. Bu çalışma yalnızca vebanın Haçlı Seferi üzerindeki etkisini değil ordunun psikolojisini, orduda bulunan asker sayısını nasıl etkilediğini ve salgının nasıl ve nerede ne şekilde ortaya çıktığını ortaya koyacağından literatürde yer alan diğer çalışmalardan farklıdır.

Hristiyanların kutsal bir amaç uğruna çıkmış oldukları Haçlı Seferlerinde, ordu daha ilk seferinde salgın hastalıkla mücadele etmek zorunda kalmıştır. Haçlı ordusu karşılaştığı bu salgın hastalık neticesinde çok fazla kayıp vermiştir. Yaşanan bu veba aynı zamanda ordu içerisinde olağan dışı olayların görülmesine de sebep olmuştur. Çok zor şartlarda Avrupa'dan Anadolu'ya buradan da Ortadoğu'ya hareket eden Haçlı ordusunun yaşadığı tüm zorluklara vebanın da ağır etkileri olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Haçlı Seferleri, Veba, Ölüm, Vebanın Haçlı Seferlerine Etkileri

¹Erzurum Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Ana Bilim Dalı, E-mail: hilal.tasdemir85@erzurum.edu.tr, ORCID: 0009-0002-5696-6886

Binlerce Yıllık İzler: Anadolu'da Yahudi Varlığının İzleri

Murat SU¹

ÖZET

Anadolu coğrafyası tarihler boyunca pek çok millete ve devlete ev sahipliği yaptığından, kültürel bir miras açısından oldukça zengindir. Anadolu'da Yahudi izleri, tarihsel olarak çok uzun bir geçmişe dayanır. Miladi ilk yıllardan itibaren Roma, Bizans ve sonrasında Osmanlı dönemlerinde Anadolu'da çeşitli Yahudi izleri bulunmaktadır. Bu coğrafyada farklı dinler, kültürler ve toplumların tarihleri yüzyıllardır iç içe geçmiş durumdadır. Bu çalışmada Anadolu'da kültürel ve toplumsal zenginliğin parçası olan Yahudi toplumu incelenmektedir.

Bu çalışmada tarihsel analiz ve literatür taraması yöntemleri ön planda tutulmuştur. Ayrıca, arkeoloji biliminin bulguları da Anadolu'daki Yahudi varlığının zaman-bilimsel tespitinde önemli bir yer tutmaktadır.

Bu tür bir çalışma, Anadolu'daki Yahudi yerleşimlerini ve bu yerleşmelerin sonucundaki etkilerini analiz ederek, literatürdeki boşlukları doldurmaya özen gösterir. Bu yönden hem toplumsal uyum hem de kültürel miras açısından bir katkı sunmaktadır.

Bu çalışma, Anadolu'daki Yahudilerin tarihsel varlık sürelerini belirleyerek, göç ve sürgün gibi sebepler ile bu topluma ait izleri ortaya koymayı ve kültürel etkileşimleri anlamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Anadolu, Yahudiler, Göç, Sürgün

¹Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Ana Bilim Dalı, E-mail: mrt_su.ebox@yahoo.com, ORCID: 0009-0004-3776-5215

Meşrutiyet Döneminde Karapınar (Sultaniye) Kazasının İdari Yapısı (1876 - 1918)

Mustafa İNCE¹

ÖZET

Meşrutiyet Döneminde Karapınar (Sultaniye) Kazasının İdari Yapısı (1876 - 1918) ile ilgili müstakil bir çalışma bulunamamıştır. Yapılan çalışmalar genellikle parça parça olup kısa tutulmuştur. Bunda Karapınar ile ilgili geniş kaynakların olmaması da etkilidir. Karapınar Belediyesi tarafından hazırlattırılan “Osmanlı Arşiv Belgelerinde Sultaniye-i Karapınar”, Âdem Zengin tarafından yayınlanan “Sultaniye” Şehrengizi adlı çalışma ve Derya Karakaya’nın “Eskil/Karapınar Vakıf Eserleri” adlı çalışmasında Karapınar kazası ile ilgili bilgiler verilmiş olup konumuz ile ilgili bilgilere değinilmemiştir.

Önce Karapınar kazasının coğrafi konumu ve tarihçesinden bahsedilecek olup daha sonra Osmanlı Devleti’nde klasik dönemde ve Tanzimat sonrası kaza idaresi, meclisler ile kaza yöneticileri gibi konular hakkında bilgiler verilecektir. Konya Vilayet Salnameleri ve Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi belgeleri incelenerek konumuz ile ilgili belgeler transkribe edilecektir.

Karapınar’ı her yönüyle ele almaya çalışacağız. Bu sayede daha önce yapılan bazı çalışmaların eksik kaldığını düşündüğümüz yerlerini tamamlayıp tek kaynak haline getirerek bundan istifade edilmesini amaç edineceğiz. Bu eksiklikler böyle bir çalışmanın yapılmasının gerekli olduğunu ortaya koymaktadır. Böylece yapılan çalışma sonrası literatüre de katkı da bulunulacağını düşünmekteyiz.

Tarihi Eski Çağlara kadar dayanan fakat Osmanlı Devleti dönemine kadar bir yerleşim yeri olmaktan uzak olan Karapınar imar çalışmaları ve yerleşim yeri yapılması ile devlete kazandırılmıştır. Kaza olduktan sonra ise devlet hemen burada gerekli olan kurumları kurmaya ve atamaları yapmaya başlamıştır. XIX. yüzyılda Osmanlı Devleti’nde yaşanmaya başlanan modernleşmeden Karapınar’da nasibini almıştır. Bugün Karapınar’da kullanılan birçok kurumun Osmanlı’nın son dönemlerinde temellerinin atıldığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Karapınar, Hotamış, Kaymakam, Belediye, Kaza İdaresi, İdare Meclisi.

¹Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Ana Bilim Dalı, E-mail: mustafa_ince@sanayi.gov.tr, ORCID: 009-0005-2555-7993

Tedbirler ve Tedavi: Selçuklularda Salgın Mücadelesi

Nurefşan KARA¹

ÖZET

Çalışmamızın amacı, Selçuklularda ortaya çıkan salgın hastalıkların tedavi yöntemlerini ve korunma yollarını karşılaştırmalı olarak ortaya koyulmasının yanında Selçuklu tıbbının genel özellikleri çerçevesinde insanların salgınlarla nasıl başa çıktıkları, dönemin hekimlerinin tedbirleri ile korunma yolları ele alınarak değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Tıp tarihi kitaplarından, dönemin hekimlerinin yazmış olduğu kitaplar, makaleler vb. yardımcı kaynaklardan salgın hastalıkların tedavi ve korunma yöntemleri ile ilgili veriler toplanacaktır.

Çalışma, Selçuklu dönemi tıbbının yanı sıra salgın hastalıklar özelinde uygulanan tedavi ve tedbirlerinin sunulduğu bir çalışma olması sebebiyle literatüre önemli katkı sağlayacaktır. Bu nedenle dönemin hekimleri ve alimleri salgın hastalıklara nasıl yaklaşmıştır ve tedaviler insanlar üzerinde nasıl bir etki bırakmıştır konusu ele alınacaktır.

Selçuklularda görülen veba, cüzzam, çiçek vb. gibi salgın hastalıklarla insanlar mücadele içinde idiler. Halk hekimliğinde dinsel ve pratik uygulamalar yapılırken daha çok o dönemin tıbbında kullanılan bitkilerden yararlanılmıştır. Ayrıca Selçuklular tıp eğitimleri ile hastalıkların tedavisine önem vererek sağlık alanında yatırımlar yaparak Darü't-tıp merkezleri inşa etmişlerdir. Yine aynı şekilde Selçuklu döneminde tıp ve temizlik amaçlı olarak kaplıca, çeşme ve hamamların varlığını görmekteyiz. Bu şifahaneler bir yandan hasta tedavisi yaparken diğer yandan medrese amaçlı kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tıp, Selçuklu, Salgın, Tedavi, Korunma yolları.

¹Yüksek Lisans Öğrencisi, Erzurum Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Orta Çağ Tarihi Anabilim Dalı, E-mail: nurefsan.kara52@erzurum.edu.tr

Sultan Abdülaziz Dönemi Ayrılıkçı İsyanlardan Biri: 1875 Hersek İsyanı

Öznur ATALAN¹

ÖZET

Sultan Abdülaziz Dönemi'nde vukuu bulan 1875 Hersek İsyanı, o dönem için birçok olayın meydana gelmesinde etkili olmuştur. Bu isyan, Osmanlı Devleti'nin Bosna Eyaleti'ne bağlı Hersek Bölgesi'nde yerel halkın Osmanlı yönetimine karşı hoşnutsuzluğunu ve bağımsızlık taleplerini ifade etmek amacıyla ortaya çıkmıştır. İsyanın sebepleri arasında ekonomik sorunlar, vergi yükümlülüklerinin ağır olması, halk arasında adaletsizlikler ve baskılar yer almaktadır. Hersek İsyanı ile ilgili farklı şekillerde yapılan çalışmalar bulunmaktadır. Yapacağımız çalışma ile 1875 yılında meydana gelen ve oldukça büyük bir alana yayılım gösteren Hersek İsyanı'nın nedenlerini, sonuçlarını ve etkilerini anlatmayı hedeflemektedir. Çalışmamızda kullanılan kaynaklar ekseriyetle dönemi ihtiva eden arşiv vesikalarına dayalı olarak yapılacak olup bu anlamda hem çalışmaya özgün değer katmakta hem de konu ile ilgili olarak yapılan diğer çalışmalara destek olarak katkı sağlayacaktır.

Yapılacak çalışmada umumiyetle veri toplama yönteminin kullanılmasıyla oluşturulacaktır. Toplanan verilerin doğruluğu tespiti sağlandıktan sonra analiz edilerek, değerlendirme neticesinde çalışmaya eklenilecektir.

Çalışma ile Sutan Abdülaziz Dönemi'nin daha iyi anlaşılması ve sultanın hükümdarlığı esnasında gerçekleşen isyanda nasıl bir politika izlediği ve isyanı ortadan kaldırmak amacıyla ne gibi hamleler yaptığı ortaya koyularak, Sultan Abdülaziz'in devlette infiale neden olan bir isyanda nasıl bir tutum içerisinde olduğu ortaya koyularak sultanın politikasını anlamak adına literatüre önemli bir katkı sunacaktır.

Çalışma sonucunda elde edinilen bulgular ile Sultan Abdülaziz Dönemi ile isyan arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu ortaya koyularak, isyanın Osmanlı Devleti'nde ne gibi sonuçlara yol açtığı anlatılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Devleti, Sultan Abdülaziz, Balkanlar, Hersek, İsyân.

¹Doktora Öğrencisi, Ordu Üniversitesi, Tarih Anabilim Bilim Dalı, E-mail: oznuratalan1@gmail.com, ORCID:0000-0001-6441-8738.

Babil Karaciğer Falında Başvurulan Tanrılar

Robab AALIZADEH¹

Bülent DIRİ²

ÖZET

Karaciğer falı en eski kayıtlarına MÖ 2. binyıl başlarından itibaren Mari kayıtları, Eski Babil metinlerinden başlamak üzere ulaşılmaktadır. Hıristiyanlık öncesi Roma Dönemine kadar oldukça geniş coğrafya ve zaman diliminde etkili olan bu uygulamanın temel düşüncesi yapılmak istenen bir olay veya karar öncesinde tanrısal onay gerekmektedir. Bu tanrısal onayda rol oynayan tanrıların kimler olduğunu değerlendirmeyi amaçladık.

Bunun için literatürden faydalanıldı. Buna göre; yargının efendisi Şamaş, duanın ve kehanetin efendisi Adad, tacın kralı Sîn, savaşın efendisi Nergal, kehanetin hanımı ve tanrıların muhasebe işleriyle ilgili Işhara, kehanetin hanımefendisi Iştar ve Anu'nun habercisi Guanna vardır.

Kehanet metinleri geleceği bilme olarak düşünülür. Oysaki tanrısal bir panteon onayı söz konusudur. Tanrı Şamaş'ın ön planda olması nedeniyle panteondaki diğer tanrılar ikinci plana olduğu görülmektedir. Oysaki ritüel metinlerinde adı geçen bu tanrıların da bilinmesi gerekmektedir.

Tanrıları katipliğini yapan Nisaba, tanrıların ilahi mahkeme benzeri bir panteonda verilen kararı sunulan koyunun karaciğerine yazması umulmaktadır. Tanrılar panteonunda adı geçen tanrıların verilen kararda rolleri olmaktadır. Bu tanrılar; Adad, Sîn, Nergal, Işhara, Iştar, Guanna ve Nisaba'dır. Ancak yine de son kararı verecek olan Şamaş'dır.

Anahtar Kelimeler: Karaciğer Falı, Panteon, Çok Tanrı, İlahi Adalet, Politeisizm

¹Tahran Tıp Bilimleri Üniversitesi, İran Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi Bölümü, Tahran, İran, E-mail: aalizaderobab@gmail.com, ORCID: 0009-0005-0760-2367

²Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Tarih Bölümü; Medicana International Samsun Hastanesi, Ortopedi ve Travmatoloji Bölümü, Samsun, Türkiye, E-mail: bulentdiri@gmail.com, ORCID: 0000-0003-1791-3327

Tanrı'nın Eli Tarih Tasarımın Üzerinde: Hristiyanlığın Dönüşen Orta Çağ Tarihçiliğine Etkisi

Sercan BATUM¹

ÖZET

Önceki araştırmalar Orta Çağ Avrupasındaki tarih yazıcılığını kısıtlı bir çerçevede kilise tarihçiliği ve siyasi tarih ekseninde anlatırken, bu çalışma Orta Çağ Avrupası'nda Hristiyanlığın tarihçiliğin dönüşümündeki rolünü tarih yazımında ağırlık kazanan tanrı ve kutsal kişilerin müdahalesi üzerinden inceler.

Çalışma boyunca birinci el kaynaklar sıklıkla kullanılacak ve metin içersinde değerlendirilip tartışılacaktır. Bunun yanında konuyu daha önce ele almış literatürden yararlanılacağı gibi yeri geldiğinde eleştirilecektir.

Bu çalışmada Herodotus ve Thukydides'ten itibaren gelişmeye bilimsel tarihçiliğin Orta Çağ'da Hristiyanlığın sunduğu rasyonel olmayan unsurlarla gerilediği ortaya konur. Bu çalışmada Avrupa'daki düşünce hayatındaki değişikliğin tarihçilerin düşünce dünyasını da etkilediği savunulur. Çalışmanın özgünlüğü felsefe tarihi ve tarih yazımının kesişiminden faydalanmasıdır.

Tarihçiliğin, Avrupa'daki sosyal ve düşünsel yapıdan ayrı düşünülmeyeceğini savunan bu çalışma, Hristiyanlık ve Kilise dogmalarının Yunan ve Roma tarihçiliğinin barındırdığı rasyonelliğe ortadan kaldırdığını örneklerle açıklamayı amaçlar. Tarihçilerin olayların anlatısında özellikle neden sonuç ilişkisi bağlamında sıklıkla tanrının müdahalesi veya azizler gibi dini kişiliklerin varlığını referans gösterirler. Bu nedenle insanların özgür idaresinden ziyade siyasi, sosyal olaylar tanrının belirlediği yazgı ile belirlendiği düşüncesi metinlere işlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hristiyanlık, Orta Çağ, Tarih Yazımı, Mucize, Müdahale

¹Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Alman Ortak Sosyal Bilimler Programı, E-mail: sercan.batum@metu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5425-6832

Varlık Gazetesine Göre Kadim Şehir Erzurum'un 1935 Milletvekili Seçimleri

Sevda İZİBÜYÜK ESEN¹

ÖZET

Erzurum'da yapılan 1935 milletvekili seçim çalışmalarına, Varlık gazetesinde ayrıntılı bir şekilde yer verilmiştir. 1935 Milletvekili seçimlerinde kadınların da oy kullanması ve aday gösterilmesi büyük heyecan ve sevinç uyandırmıştır. Seçim coşkusunu yaşayan Erzurumlu kadınlar telgraflarla şükranlarını Atatürk'e bildirmişlerdir. Erzurum'da seçim kültürünün oluşması için gazetede seçimlerle ilgili makaleler ve halkevi toplantılarına yer verilmiştir. Bu makale ve halkevi toplantıları seçim sürecinde Erzurumlu vatandaşlara yol göstermiştir. Varlık gazetesinde 1935 milletvekili seçimlerine dair Erzurum'da CHP adayları, oy sandıklarının bulunduğu mntıkalar, seçim propagandaları ve bağımsız adaylar hakkında bilgiler mevcuttur. Çalışmamızda 1935 seçimlerinde, -Tek Partili dönem içerisinde bağımsız adaylara CHP'nin ve halkın tutumu incelenmiştir. Seçimlerin uygulanışı ve sonuçlarına resmî belgeler, hatıralar ve araştırma eserler incelenerek Varlık gazetesi sütunlarındaki bilgilerin doğruluğu tespit edilmiştir.

Araştırmamızda öncelikli kaynağımızı Varlık gazetesi oluşturmakta. Ayrıca resmi evraklar, arşiv kaynakları ve birçok araştırma eserlerden faydalanılmıştır.

Çalışmamızda Erzurum'da 1935 Milletvekili seçim ve sonuçları ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Yüksek lisans tez çalışmamızın bir başlığını içermektedir.

1935 yılı seçimleri, Tek Partili dönem olması sebebi ile önemlidir. Seçimlere bağımsız katılan üyelere partinin ve halkın tutumu ayrıca seçim kültürünün Erzurum'da daha yeni oturması ve ilk defa kadınlara seçimde yer verilmesi noktasında tarihsel önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Erzurum Milletvekilleri, Tek Parti Dönemi, 1935 Seçimleri

¹Erzurum Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, E-mail: sevdaizibuyuk25@gmail.com

Orta Çağ Moğollarında Sofra Adabı ve Kültürel Yansımaları

Tubanur SEÇEN¹

ÖZET

Bu çalışma, Orta Çağ'da hüküm süren Moğol toplumunun sofra adabını, bu adabın göçebe yaşam tarzı, toplumsal yapı ve inanç sistemiyle olan ilişkisini incelemeyi amaçlamaktadır.

Çalışma, Reşidüddin'in Câmîü't-Tevârih adlı eseri başta olmak üzere, pek çok akademik kaynaklara dayanmaktadır.

Bu çalışma, Moğol Kültürünün çalışıldığı diğer araştırmalara göre sofra adabı konusunda daha detaylı bir inceleme sunmaktadır.

Moğolların yemek yeme usulleri, yalnızca beslenme biçimi olarak değil, aynı zamanda sosyal hayatı, misafirlik anlayışını ve törensel uygulamaları yansıtan bir kültürel ifade biçimi olarak ele alınmaktadır. Hükümdar'ın sofrasından, göçebe obalarının yemek biçimlerine kadar, sofrada oturuma düzenine yemeklerin paylaşım şekli ve tüketim sırasında uyulan kurallar; Moğol toplumunun değer yargılarıyla yakından ilişkili birer norm olarak ortaya çıkmaktadır. Ayrıca yemek öncesi ve sonrası gerçekleştirilen ritüeller, Şamanist inançların izlerini taşımaktadır. Bu yemeğin ne denli bir manevi boyutta olduğunu gözler önüne sermektedir. Elde edilen sonuçlar, Moğolların sofra kültürüne yalnızca fiziki değil, aynı zamanda sembolik bir bakış açısı ile ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, sofra adabı Moğol toplumunun kültürel kimliğini anlama ve yorumlamada anahtar bir rol oynamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Orta Çağ, Moğol, Kültür, Sofra.

¹Erzurum Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Ana Bilim Dalı, E-mail: tubanur.secen02@erzurum.edu.tr, ORCID: 0009-0009-9860-5596

Emir Timur'un Dinî Hayatı

Turan DOĞRU¹

ÖZET

Bu çalışma, Emir Timur'un dinî kimliğini, mezhebi aidiyetini ve ibadet hayatını tarihî kaynaklar ışığında derinlemesine analiz etmeyi amaçlamaktadır. Timur'un tasavvufî yönü, dönemin önemli mutasavvıflarıyla ilişkileri, mezhep tercihleri ve ibadetlerine dair tutumu, yaşadığı dönemin siyasi, toplumsal ve kültürel bağlamı içinde bütüncül bir yaklaşımla değerlendirilmektedir. Ayrıca, onun dini yaşantısında göçebe kültürün etkileri de dikkate alınarak dinî pratiği çok boyutlu olarak ele alınmaktadır.

Araştırma, tarihî metin incelemesine dayalı nitel bir yöntemle yürütülmüştür. Başta Acâibu'l Makdûr olmak üzere, döneme ait temel yazılı kaynaklar, seyyah anlatımları ve modern tarih yazımından elde edilen veriler doğrultusunda Timur'un şahsî ifadeleri, uygulamaları ve çağdaş tanıklıklar analiz edilmiştir. Kaynak eleştirisi yöntemiyle metinlerin tarihî bağlamı dikkate alınarak değerlendirme yapılmış, Timur'un dinî yönü hem beyanları hem de fiilî uygulamaları üzerinden yapılandırılmıştır.

Bu çalışma, Timur'un mezhebî kimliği konusunda süregelen tartışmalara tarihî kaynaklar temelinde açıklık getirmekte ve onun Hanefî-Sünnî geleneğe olan bağlılığını çok yönlü biçimde ortaya koymaktadır. Ayrıca, göçebe kültürün etkileriyle şekillenen "popüler İslam" anlayışının onun dinî uygulamalarındaki yansımaları da incelenerek literatüre katkı sunulmaktadır. Bu yönüyle çalışma, İslam tarihi ve Orta Asya'daki dinî-kültürel etkileşimler açısından özgün bir bakış açısı geliştirmektedir.

Timur'un Sünnî-Hanefî mezhebine mensubiyeti hem kendi açık beyanları hem de uygulamalarıyla teyit edilmektedir. Seferleri sırasında Hanefî âlimleri yanında bulundurması, ibadetlerine gösterdiği titizlik ve mezhebine dair tercihleri bu kimliğini desteklemektedir. Bununla birlikte, zaman zaman içki kullanımı gibi İslam dışı kabul edilen davranışlarının, içinde yetiştiği göçebe kültürel yapının etkisiyle değerlendirilebileceği sonucuna varılmaktadır. Bu bulgular, Timur'un dinî kimliğini sadece mezhep temelinde değil, aynı zamanda kültürel bağlamda da ele almanın önemini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Timur, Sünnîlik, Hanefîlik, Tasavvuf, Göçebe İslam

¹Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Osmanlı Müesseseleri ve Medeniyeti Ana Bilim Dalı, E-mail: turandogru19@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0561-0329

Tarihî Bir Kavşak Noktası Olan Erzincan'da Ticarî Yol Güzergâhları ve Merkezler

Zeynep YAŞARBAŞ¹

ÖZET

Doğu Anadolu bölgesinin kuzeybatısında yer alan Erzincan doğu-batı ve kuzey-güney yönlü yol ağının kesişim noktasında yer almaktadır. Erzincan doğuda Erzurum, batıda Sivas, güneyde Tunceli-Bingöl, güneybatıda Elâzığ-Malatya, kuzeyde Gümüşhane-Bayburt, kuzeybatıda ise Giresun ile çevrelenmiştir. Şehir bu özelliği ile Doğu Anadolu, İç Anadolu ve Karadeniz'i birbirine bağlayan geçiş noktası haline gelmiştir.

Jeopolitik konumundan dolayı Anadolu yol ağlarında önemli bir merkez olan Erzincan, tarih boyunca birçok devleti bünyesinde ağırlamıştır. Şehre hâkim olan devletler aynı zamanda İran, Karadeniz ve Akdeniz'e kadar ulaşan savaş ve ticaret güzergâhlarında etkin role sahip olmuşlardır. Nitekim Doğu'da Çin topraklarında başlayan İpek Yolu, Anadolu'dan geçerek İran topraklarına ulaşmaktaydı. Türkistan ve İran'dan gelen kervan yolu Sivas-Erzincan-Erzurum yol ağı aracılığıyla Karadeniz ve Akdeniz limanlarına ulaşarak ticari akış sağlanmaktaydı. Söz konusu ticaretin düzenli ve güvenli bir şekilde gerçekleşebilmesi için bölgede "han, kervansaray, derbent ve menzil" olarak isimlendirilen merkezler oluşturulmuştu.

Bu çalışmada tarihî Sivas-Erzincan-Erzurum yol ağında bulunan han, kervansaray derbent ve menzil merkezleri incelenecektir. Çalışmada yol güzergâhları ile birlikte Sivas-Divriği-Kemah-Erzincan-Tercan-Aşkale-Erzurum güzergâhında yüzey araştırmaları ve yazılı belgeler ışığında tespit edilen merkezler değerlendirilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yollar, Ticaret, Han, Menzil

¹Yüksek Lisans Öğrencisi, Atatürk Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Tarih Bilim Dalı, E-mail: zeynepyasarbas46@gmail.com.

OECD Ülkelerinin Kamu Eğitim Harcamalarının Verimliliği

Ahmet Buğra EKEN¹

Muhammed Şamil ŞIK²

ÖZET

Bu çalışma, OECD ülkelerinin 2008-2020 dönemindeki kamu eğitim harcamalarının verimliliğini genişletilmiş çıktı değişkenleri ile değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Mevcut literatürde eğitim verimliliği çalışmaları genellikle PISA sonuçlarıyla sınırlı kalmış, yükseköğretim mezuniyet oranları gibi kritik çıktılar göz ardı edilmiştir. Bu araştırma, OECD'nin 2020'ye kadar erişilebilir veri setini kullanarak eğitim verimliliğini çok boyutlu analiz etmeyi hedeflemektedir.

Araştırmada OECD ülkeleri Karar Verme Birimi olarak ele alınmıştır. Girdi değişkenleri: GSYİH'nin yüzdesi olarak eğitim harcamaları, öğrenci başına harcama ve öğretmen-öğrenci oranı; çıktı değişkenleri: PISA puanları ve yükseköğretim mezuniyet oranlarıdır. Veri Zarflama Analizi kapsamında girdi odaklı CCR ve BCC modelleri, R programı kullanılarak uygulanmıştır. Veriler OECD (2020) ve PISA raporlarından derlenmiş; eksik veriler interpolasyon ile tamamlanmıştır.

Bu çalışma, yükseköğretim mezuniyet oranlarını analize dahil eden sınırlı sayıdaki araştırmalar arasında yer almakta olup, veri zarflama analizi yöntemi aracılığıyla OECD ülkeleri çerçevesinde kamu eğitim harcamalarının görece verimliliğini değerlendirmektedir. Modelin, ekonomik dalgalanmaların etkilerini kontrol altına alarak gerçekleştirdiği analiz, ülkeler arası karşılaştırmalı bir değerlendirme zemini sunmakta; ayrıca, uygulanan eğitim reformlarının verimlilik üzerindeki etkilerini ortaya koyarak, bölgesel eğitim politikalarının geliştirilmesine yönelik katkılar sağlamaktadır.

OECD ülkelerinde eğitim performansının iyileştirilmesi, öğrenci başına kaynak tahsisinin artırılması, öğretmen-öğrenci oranının ve sınıf mevcutlarının optimize edilmesi. Ayrıca veriye dayalı performans izleme sistemleri, kaynak verimliliğini destekler. Bu politikalar, akademik başarıda sürekli artış, eğitimde eşitlik ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmada kritik rol oynar.

Anahtar Kelimeler: Veri Zarflama Analizi, Eğitim Verimliliği, OECD Ülkeleri, Kamu Harcamaları

¹Erzurum Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, E-mail: ahmet.eken11@erzurum.edu.tr, ORCID: 0009-0000-2806-926X

²Erzurum Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Ekonometri Bölümü, E-mail: mumammed.samil@erzurum.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7768-1137

Teknik Göstergelerle Banka Endeksinin Yön Tahmininde Makine Öğrenmesi

Algoritmalarının Karşılaştırılması

Alptuğ DOĞAN¹

Elvan HAYAT²

ÖZET

Borsa İstanbul'da işlem gören bankacılık sektörü pay senetlerinden oluşan XBANK endeksinin günlük kapanış değerindeki artış ya da azalışların doğru şekilde öngörülebilmesi, yatırım kararlarının etkinliği açısından büyük önem arz etmektedir. Çalışmanın amacı, XBANK endeksinin yönünün makine öğrenmesi sınıflandırma algoritmaları ile tahmin edilmesi ve kullanılan yöntemlerin performanslarının karşılaştırılmasıdır.

Çalışmada Lojistik Regresyon (LR), XGBoost (XGB), LightGBM (LGBM) ve Random Forest (RF) algoritmaları kullanılmıştır. Değişkenlerin 01.01.2010-15.04.2025 tarihlerinde günlük verileri elde edilmiştir. Bağımlı değişken, endeksin bir önceki güne göre artıp artmadığını gösteren iki kategorili bir değişkendir. Bağımsız değişkenler, teknik analiz kapsamında oluşturulan 38 göstergeden oluşmaktadır.

Bu çalışma, sektörel düzeyde bir endeksin yönünün tahmini için makine öğrenmesi yöntemleri ile teknik göstergelerin birlikte kullanımını ele alması bakımından literatürdeki boşluğu doldurmayı hedeflemektedir. Ayrıca ağaç tabanlı algoritmaların performansı üzerine yapılan karşılaştırmalı analiz, uygulamalı yatırım stratejilerine de katkı sağlamaktadır.

Bu çalışmada dört farklı sınıflandırma algoritmasının performansı karşılaştırılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, LGBM modeli, eğitim ve test doğrulukları arasındaki farkın en düşük olduğu model olarak (0.008) belirlenmiştir. Ayrıca, doğruluk (%86), özgüllük (%88), F1-skoru (0.86) ve AUC (0.94) gibi metriklerde en yüksek değerlere ulaşarak sınıflandırma performansını istatistiksel olarak da desteklemiştir. XGB de düşük hata farkı (0.011) ve yüksek AUC değeri (0.92) ile dikkat çekerken, LR ve RF modelleri daha zayıf performans sergilemiştir. Sonuç olarak, XBANK verisinde gradyan artırılmalı yöntemlerin, veri yapısının karmaşıklığını daha etkin biçimde modelleyebildiği gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Lojistik Regresyon, XGBoost, LightGBM, Random Forest (RF), Banka Endeksi

¹Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ekonometri Ana Bilim Dalı, E-mail: 2432301103@stu.adu.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-1124-3932>

²Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ekonometri Ana Bilim Dalı, E-mail: elvan.hayat@adu.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8200-8046>

BİST30 Firmalarında ESG Risklerinin Finansal Performansa Etkisi: TOPSIS Yöntemiyle Bir Analiz

Aybüke ŞAHAN¹

Abdulkadir KAYA²

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, BİST30 firmalarının sürdürülebilirlik risklilikleriyle finansal performansları temel kriterleri ile performanslarını ölçmektir.

BİST30 firmalarından, sürdürülebilirlik riskleri hesaplanan 26 firmanın 2022, 2023 ve 2024 yıllarına ait normalize edilmiş Çevresel, Sosyal ve Yönetişim (Environmental, Social, Governance-ESG) riskleri ve Varlık karlılığı (ROA), Özkaynak karlılığı (ROE), hisse senedi getirileri (HG) değişkenleri kullanılarak firmaların performansları hesaplanmıştır. Analizlerde kullanılan ESG riskleri sustainalytics web sitesinden alınmış, finansal performans oranları ise firmaların mali tablolarından hesaplanmıştır.

Firmaların sürdürülebilirlik yatırımları ve faaliyetleri sonucunda oluşan ESG riskleri, sıfır karbon salınımı hedefleri sebebiyle, özellikle ihracaat firmaları için büyük önem arz etmektedir. ESG riskleri, firma karlılığı ve hisse senedi getirisi dikkate alınarak firma performansının belirlenmesi, bu çalışmanın özgün değerini oluşturmaktadır. Bu bulgular firmaların ESG yatırımlarının verimliliğini, yatırımcılar için ESG kriterinin önemini yansıtacaktır.

Analizler sonucunda, FROTO üç yılda da ilk sırada yer alırken, SASA ilk yıl ikinci sıradayken, takip eden yıllarda dördüncü sıraya gerilemiş, THYAO ilk yıl sekiz, ikinci yıl üç ve son yıl ikinci sıraya yükselmiş, EKGYO ilk yıl on ikinci, ikinci yıl on yedinci ve 2024 yılında üçüncü sıraya çıkmış, TOASO ise sırasıyla dört, iki ve son yıl onuncu sırada yer almıştır. Düşük ESG riski ve istikrarlı ROE'ye sahip olan ARCLK, THYAO gibi firmalar yatırımcılar tarafından tercih edilmelidir. Ayrıca, Sermaye Piyasası Kurulu (SPK)'nın zorunlu ESG raporlaması, BİST30 endeksinin küresel sürdürülebilirlik endekslerindeki konumunu güçlendirebilir.

Anahtar Kelimeler: ESG, Risk, Çevresel-Sosyal-Yönetişim, BIST30, TOPSIS

¹Bursa Teknik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, E-mail: aybukesahan16@gmail.com ORCID: 009-0005-8979-5683

²Bursa Teknik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, E-mail: abdulkadir.kaya@btu.edu.tr ORCID: 0000-0001-7789-5461

Sağlık Alanında “Dürtme” Müdahalelerini Ele Alan Çalışmaların Derlemesi

Duygu TULAN TOHUMCU¹

ÖZET

Dürtme Teorisi, bireylerin seçim özgürlüğünü kısıtlamadan, karar verme süreçlerini daha sağlıklı ve rasyonel bir biçimde yönlendirmeyi amaçlamaktadır. Teori sağlık, eğitim, enerji ve tasarruf gibi alanlarda uygulanmıştır. Bu çalışma, dürtme teorisinin sağlık alanındaki uygulamalarına odaklanarak, 1995-2024 yılları arasında Web of Science (WoS) veri tabanında yayımlanmış literatürü derlemeyi amaçlamaktadır.

WoS'da "nudge" ve "health" anahtar kelimeleri ile arama yapılmış, 1120 makaleye ulaşılmıştır. Analitik bir değerlendirme içermeyen çalışmada, sağlık alanında uygulanan dürtme müdahalelerine dair genel bir çerçeve sunulmaktadır.

Literatürde dürtmenin uygulandığı alanlara ilişkin genel değerlendirmeler bulunsa da spesifik olarak hangi türlerinin kullanıldığı ve etkileri ele alınmamıştır. Bu çalışma, sağlık alanındaki dürtme müdahalelerini sistematik biçimde inceleyerek, kullanılan yöntemlerin dağılımına ve uygulama eğilimlerine dair kapsamlı bir çerçeve sunmaktadır.

Çalışmanın bulgularına göre, Dürtme Teorisi, sağlık alanında bireysel ve makro düzeyde geniş bir uygulama alanına sahiptir. Bireysel düzeyde yürütülen çalışmalar, deney ve kontrol gruplu tasarımlarla hastalık tanısı, tedaviye uyum ve takip süreçlerinde dürtme müdahalelerinin etkinliğini ölçmeye odaklanmıştır. Kanseri, diyabet ve obez hastalar için dürtücü görsel ve mesajlardan pek çok kez faydalanılmıştır. Makro düzeyde, ABD, Japonya, İngiltere, Danimarka, Yunanistan ve Türkiye gibi ülkelerde hükümetler, kamu politikası aracı olarak Dürtme'den faydalanmıştır. Geri bildirim mekanizmaları, sosyal karşılaştırma ve sosyal etki yoluyla yönlendirme en çok uygulanan dürtme müdahaleleridir.

Anahtar Kelimeler: Dürtme, Sağlık, Derleme

¹Erzurum Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Ana Bilim Dalı, E-mail: duygu.tulan52@erzurum.edu.tr, ORCID:0009-0002-1181-9225

Seçilmiş Ülkelerde Ticaret Haddinin Belirleyicileri

Ertuğrul YAŞAR¹

Dr. Öğr. Üyesi Adem TÜRKMEN²

ÖZET

Ticaret haddi bir ülkenin uluslararası rekabet gücünü yansıtan makroekonomik değişkenlerden biridir. İhracat fiyatlarının ithalat fiyatlarına oranlanması ile hesaplanmaktadır. Faktör donatımı ise bir ülkenin üretim faaliyetlerinde kullanabileceği doğal kaynaklar, emek, sermaye ve teknoloji gibi üretim faktörlerinin toplam miktarını ve bileşimini ifade etmektedir. Bu bağlamda çalışmanın amacı emek yoğun üretimde yoğunlaşmış homojen 10 ülkenin ticaret hadlerini belirleyen faktörleri araştırmaktır.

Çalışmada faktör donatımı bakımından benzer 10 ülkenin 2000-2023 yılları arası verileri ele alınmıştır. Kurulan ekonometrik modelde bağımlı değişken olarak ticaret haddi endeksi kullanılmıştır. Bağımsız değişkenler ise ekonomik karmaşıklık endeksi, tüketim harcamaları, doğal kaynak geliri ve ticari açıklık olarak belirlenmiştir. Diğer yandan modele kontrol değişken olarak kişi başı GSYİH ve reel efektif döviz kuru değişkenleri eklenmiştir. Çalışmada dengeli panel veri analizi uygulanmıştır.

İlgili literatür ticaret haddi ve faktör donatımı bağlamında incelenmiş ve faktör donatımı bakımından -emek yoğun üretimde yoğunlaşan ülkeler- benzer ülkelerde ticaret hadlerini konu alan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu yönüyle özgün değer taşıyan çalışma, özellikle ülkelerin kişi başı GSYİH'lerini artırma ve bu perspektifte uygulayacakları politikalarda hangi hususlara dikkat etmeleri gerektiği sonuçlarını ortaya koyarak önem kazanmaktadır.

Tahmin edilen modele göre, ülkelerin ekonomik karmaşıklığı, ülkedeki tüketim harcamaları, ülkelerin ticari açıklıkları ve reel efektif döviz kurları ile ülkelerin ticaret hadleri arasında negatif ve anlamlı bir ilişki tespit edilirken; kişi başı GSYİH ve doğal kaynak geliri ile ülkelerin ticaret hadleri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki gözlenmiştir. Bu bağlamda emek yoğun üretimde uzmanlaşmış ülkelerin ticaret hadlerini artırmaları hususunda doğal kaynak gelirlerini verimli kullanmaları ve kişi başı GSYİH miktarlarının artırılması hususunda politikalar geliştirmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Kişi başı GSYİH'in artış göstermesi ise Dünya Bankası tarafından orta gelir tuzağında yer aldığı düşünülen bu ülkelerin orta gelir tuzağından kurtulmaları yolunda etkili olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ticaret Haddi, Faktör Donatımı, Belirleyici

¹Doktora Öğrencisi, Erzurum Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, E-mail: ertugrul.yasar21@erzurum.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1009-0439

²Erzurum Teknik Üniversitesi, İktisat Bölümü, E-mail: adem.turkmen@erzurum.edu.tr, ORCID: 000-0002-1534-2332

Sanal Örgütlerde İş Yeri Yalnızlığının Bireysel Farklılıklara Göre İncelenmesi

Feyza SELÇUK¹

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, sanal örgütlerde çalışan bireylerin deneyimlediği iş yeri yalnızlığının bireysel farklılıklar açısından nasıl değiştiğini ortaya koymaktır. Yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi ve örgütteki kıdem gibi bireysel özelliklerin, yalnızlık düzeyleri üzerindeki etkisi değerlendirilmektedir. Sanal çalışma ortamlarının artışıyla birlikte çalışanların sosyal bağ kurma ihtiyacı daha da önem kazanmış; buna karşın fiziksel etkileşimin azalması yalnızlık hissini artırmıştır. Bu bağlamda bireysel değişkenlerin bu hissiyat üzerindeki belirleyiciliği incelenmektedir.

Araştırmada nicel yöntem kullanılmıştır. Veriler, Türkiye merkezli iki uluslararası sanal organizasyonda çalışan 202 kişiden çevrim içi anket aracılığıyla toplanmıştır.

Sanal örgütlerde bireysel özelliklerin iş yeri yalnızlığına etkisini odak noktasına alan bu çalışma, mevcut literatürde sanal çalışma ortamlarında bireylerin psikososyal deneyimlerine dair sınırlı sayıda araştırma bulunması bağlamında önemli bir boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır. Bu yönüyle, sanal ekip yönetimi ve insan kaynakları stratejileri açısından özgün ve uygulanabilir öneriler sunmaktadır.

Araştırma sonuçları, cinsiyet, yaş ve kıdem gibi değişkenlerin iş yeri yalnızlığını anlamlı düzeyde etkilediğini ortaya koymuştur. Özellikle genç ve kıdemsiz çalışanların daha yüksek yalnızlık düzeyleri yaşadığı görülmüştür. Bulgular, bireysel farklılıklara duyarlı insan kaynakları politikalarının sanal örgütlerde yalnızlığı azaltmada etkili olabileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Sanal Örgütler, Örgütsel Destek, İş Yeri Yalnızlığı, Örgütsel Güven

¹Erzurum Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, E-mail: feyzaselcukk@gmail.com

Toplumsal Alanda Cinsiyet Eşitsizliği: İşletmelerde Mansplaining ve Cam Tavan İlişkisi

Keziban GÜMÜŞ¹

ÖZET

Çalışmanın amacı, turizm sektöründe faaliyet gösteren işletmelerdeki erkek çalışanların mansplaining davranışlarının analiz edilmesi ve bu davranışların kadın çalışanların cam tavan tecrübeleri üzerindeki etkisinin incelenmesidir. Araştırma, cinsiyet temelli örgütsel dinamikleri erkek perspektifinden değerlendirmeyi ve toplumsal cinsiyet eşitliği bağlamında farkındalık geliştirmeyi hedeflemektedir.

Bu araştırma, nitel araştırma desenine dayalı olarak yapılandırılmıştır. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmış, turizm sektöründe çalışan erkeklerle gerçekleştirilen görüşmeler betimsel analiz yöntemiyle sistematik biçimde değerlendirilmiştir.

Bu çalışma, toplumsal cinsiyet eşitliğinin önündeki engellerden olan mansplaining davranışını erkek çalışanlar perspektifinden inceleyerek literatüre özgün bir katkı sunmaktadır. Mansplaining ve cam tavan ilişkisinin, örgütsel yapılar ve cinsiyet temelli iletişim dinamikleri bağlamında anlaşılmasıyla önemli bir farkındalık sağlamak amaçlanmaktadır.

Araştırma bulguları, erkeklerin mansplaining davranışlarının kadın çalışanların cam tavan algısını güçlendirdiğini ve erkek çalışanların bu sürece dair farkındalıklarının sınırlı olduğunu ortaya koymuştur. Elde edilen sonuçlar, örgütsel cinsiyet eşitliği politikalarının geliştirilmesine normatif bir katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği, Mansplaining, Cam Tavan Sendromu, Örgütsel Davranış, Turizm İşletmeleri.

¹Erzurum Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, E-mail: keziban.gumus53@erzurum.edu.tr

Türkiye’de Tek Parti ve Koalisyon Hükümetlerinde Kamu Borçlanması Politik Ekonomisi: 1990-2002 Dönemi

Libas UYSAL¹

ÖZET

Bu çalışma, politik konjonktür hareketleri teorisi çerçevesinde hükümetlerin kamu borçlanmasına yönelik tercihlerini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Özellikle seçim dönemlerinin ekonomik politika kararları üzerindeki etkisi incelenmiş, hükümetlerin yeniden seçilme motivasyonlarının kamu borçlanma düzeylerini nasıl şekillendirdiği araştırılmıştır. Bu bağlamda, Türkiye’de 1991-2002 yılları arasında görev yapan koalisyon hükümetleri ile tek parti hükümetleri dönemleri karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Çalışmada, fırsatçı ve partizan politik konjonktür teorileri temel alınarak, farklı hükümet yapılarının maliye politikası tercihleri üzerindeki etkileri değerlendirilmiştir. Kamu borç stokunun gayri safi yurt içi hasılaya (GSYH) oranı gibi makroekonomik göstergeler ışığında yapılan analizler, koalisyon hükümetleri dönemlerinde kamu borçlanmasının daha istikrarsız bir seyir izlediğini ve bu dönemlerde seçim ekonomisi uygulamalarının belirginleştiğini ortaya koymaktadır. Tek parti hükümetlerinde ise kamu borçlanmasında daha kontrollü ve istikrarlı bir eğilimin varlığı tespit edilmiştir. Böylece çalışma, politik istikrarsızlık ile kamu maliyesi arasındaki ilişkinin Türkiye örneği üzerinden somut bir şekilde gösterilmesini hedeflemektedir.

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemiyle hazırlanmış olup literatür taraması ve doküman analizi tekniklerine dayanmaktadır.

Çalışma, 1990’lı yıllardaki siyasi ve ekonomik istikrarsızlığın kamu borçlanması üzerindeki etkilerine odaklanması bakımından literatüre özgün bir katkı sunmaktadır.

Çalışma bulguları, koalisyon hükümetlerinin kamu borçlanmasında daha yüksek mali açıklar ve istikrarsızlık eğilimi gösterdiğini, tek parti hükümetlerinin ise görece daha disiplinli bir borç yönetimi izlediğini ortaya koymaktadır. Bu durum, siyasi yapının kamu maliyesi üzerindeki belirleyici rolünü vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Politik Konjonktür Hareketler Teorisi, Kamu Borçlanması, Tek Parti Hükümeti, Koalisyon Hükümeti

¹Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Politikası Ana Bilim Dalı, E-mail: libasuysal@gmail.com

Yeşil Ekonomik Dönüşüm ve Karbon Vergisi: Bibliyometrik Bir Analiz

Miraç KALIN¹

Dr. Öğr. Üyesi Arzu TURAL DİKMEN²

ÖZET

Yeşil ekonomik dönüşüm, çevresel sürdürülebilirliği temel alan ve düşük karbon salınımıyla ekonomik büyümeyi hedefleyen yeni bir yaklaşımdır. Doğal kaynakların korunması, biyoçeşitliliğin artırılması ve çevresel zararın azaltılmasına odaklanan yeşil ekonomi, iklim değişikliğiyle mücadelede önemli bir araç olarak değerlendirilmektedir. Ülkelerin kalkınma stratejilerinde sürdürülebilirliğin ön plana çıkmasıyla, yeşil ekonomiye geçiş sürecinin hız kazandığı görülmektedir. Bu doğrultuda yeşil ekonomik dönüşüm ile karbon vergisi uygulamalarına yönelik akademik literatürde belirgin bir artış gözlemlenmektedir. Bu çalışma araştırmacıların yeşil ekonomik dönüşüm ve karbon vergisi ile ilgili akademik yayınlarını inceleyerek konu ile ilgili araştırma eğilimlerini belirlemeyi hedeflemektedir.

Çalışmada bilimsel literatürdeki yayınları ve bu yayınlar arasındaki ilişkileri sistematik olarak analiz etmeye imkân tanıyan bibliyometrik analiz yöntemi kullanılmıştır. Yeşil ekonomik dönüşüm ile karbon vergisi uygulamalarına ilişkin akademik yayınlar 2010:01-2025:01 dönemi için incelenmiştir. Belirtilen zaman aralığında toplam 1481 akademik yayına ulaşılmış; bu yayınlar üzerinden analizle, alandaki akademik eğilimler, iş birliği ağları ve araştırma odakları ortaya konmuştur.

Bu çalışma, yeşil ekonomik dönüşüm ve karbon vergisi uygulamalarına odaklanan akademik yayınları sistematik biçimde analiz etmektedir. Literatürdeki eğilimleri ve yazar-yayın-ülke işbirliği ağlarını bütüncül bir yaklaşımla inceleyerek alanda çalışma yapacak araştırmacılara stratejik bilgi kaynağı oluşturarak öneriler sunmaktadır. Ayrıca sözkonusu iki kavramı birlikte ele alan bibliyometrik analizlerden biri olması açısından alana özgün bir katkı sunmaktadır.

Araştırma bulguları çalışma kapsamının ve işbirliği ağlarının genişletilmesi gerekliliğini göstermektedir. Sunulan önerilerin uygulanabilirliği toplumsal kabul, kurumsal kapasite ve uluslararası birliktelik gibi çok boyutlu faktörlere bağlıdır.

Anahtar Kelimeler: Yeşil Ekonomi, İklim Değişikliği, Karbon Vergisi, Bibliyometrik Analiz

¹Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Ana Bilim Dalı, E-mail: miraccullen@hotmail.com, ORCID: 0009-0004-9181-9851

²Atatürk Üniversitesi, İİBF, İktisat Ana Bilim Dalı, E-mail: atural@atauni.edu.tr

Ar-Ge Harcamalarının Dış Ticaret Üzerindeki Asimetrik Etkisi: Seçilmiş OECD Ülkeleri Üzerine Bir Analiz

Muhammet İrfan ÖZGÜL¹

Doç. Dr. Dilek ÖZDEMİR²

ÖZET

Çalışmanın amacı, Ar-Ge harcamalarının dış ticaret açıklığı üzerindeki etkilerini 25 OECD ülkeleri özelinde incelemek ve bu etkinin pozitif ve negatif şoklar bağlamında kısa ve uzun dönemli asimetrik yapısını ortaya koymaktır. Araştırma, Ar-Ge yatırımlarının dış ticaret açıklığı üzerindeki rolünü analiz ederek politika yapıcılar için yol gösterici bilgiler sunmayı hedeflemektedir.

Çalışmada 25 OECD ülkesi için 1996–2023 dönemi esas alınmıştır. Çalışmada öncelikle yatay kesit bağımlılığı test edilmiş, serilerin durağanlık özellikleri CADF birim kök testi ile analiz edilmiştir. Ardından, seriler arasındaki uzun dönemli ilişkiler Durbin-H eşbütünleşme testiyle değerlendirilmiş ve ilişkiler hem doğrusal (ARDL) hem de doğrusal olmayan (NARDL) modeller aracılığıyla incelenmiştir. Bağımlı değişken olarak ticari açıklık oranı kullanılırken, temel bağımsız değişken Ar-Ge harcamalarının GSYH içindeki payıdır. Ayrıca büyüme oranı, doğrudan yabancı yatırımların GSYH içindeki payı ve kamu harcamalarının GSYH içindeki payı kontrol değişkeni olarak modele dâhil edilmiştir.

Bu çalışma, Ar-Ge harcamalarının ticari açıklık üzerindeki etkilerini doğrusal olmayan panel ARDL modeliyle asimetrik biçimde incelemesi açısından literatüre özgün bir katkı sunmaktadır. Ar-Ge harcamalarındaki artış ve azalışların ticari açıklık üzerindeki etkilerini OECD ülkeleri özelinde analiz etmek, elde edilen bulguların politika yapıcılar açısından yol gösterici olması bakımından ayrıca önem taşımaktadır.

Elde edilen bulgular, Ar-Ge harcamalarının dış ticaret açıklığı üzerindeki etkisinin asimetrik olduğunu ortaya koymaktadır. Kısa dönemde Ar-Ge harcamalarındaki pozitif şokların ticari açıklık oranı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi bulunmazken, uzun dönemde bu etkinin anlamlı ve pozitif olduğu tespit edilmiştir. Buna karşılık, negatif şoklar hem kısa hem de uzun dönemde dış ticaret açıklığı üzerinde anlamlı ve olumsuz etki yaratmaktadır. Özellikle negatif şokların etkisinin pozitif şoklara kıyasla daha güçlü olması, Ar-Ge harcamalarındaki azalışların dış ticaret performansı açısından ciddi bir risk oluşturduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Arge Harcamaları, Ticari Açıklık, Panel ARDL Analizi

¹Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Ana Bilim Dalı, E-mail: muhammetirfan.ozgul12@atauni.edu.tr, ORCID: 0009-0000-1081-2887

²Atatürk Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Ana Bilim Dalı, E-mail: pdilek@atauni.edu.tr ORCID: 0000-0002-8048-7730

Erzurum'da Görev Yapan Öğretmenlerin Örgütsel Sessizliklerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi

Neşe ARSLAN¹

ÖZET

Araştırmanın amacı Erzurum'da görev yapan öğretmenlerin örgütsel sessizlik durumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesidir. Araştırmada öğretmenlerin örgütsel sessizlik düzeylerinin cinsiyet, yaş, çalışma yılı açısından farklılaşıp farklılaşmadığı belirlenmiştir.

Nicel araştırma yaklaşımına göre kesitsel tarama yöntemiyle yürütülen araştırma 2024-2025 Eğitim-Öğretim Dönemi'nde Erzurum'da gerçekleştirilmiştir. Basit rastlantısal örnekleme yöntemiyle belirlenen 483 öğretmen araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak "Örgütsel Sessizlik Ölçeği" (Kahveci ve Demirtaş, 2013) kullanılmıştır. Elde edilen veriler betimsel ve çıkarımsal istatistiki yöntemlerle analiz edilmiştir.

Örgütsel sessizlik kurum ve kuruluşların değişim ve gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir. Çalışanlar değer görmediklerinde, konuşmalarına izin verilmediğinde bir savunma mekanizması gibi konuşmamayı veya sessiz kalmayı seçebilirler. Eğitim kurumlarında öğretmenlerin örgütsel sessizliğe bürünmesi eğitim kalitesinin olumsuz yönde etkileyebilir. Dolayısıyla bu araştırmanın eğitimin kalitesini atırmaya dönük bir çaba olduğu söylenebilir.

Elde edilen bulgular, Erzurum'da görev yapan öğretmenlerin örgütsel sessizlik durumlarının kır/kent, mesleki tecrübe ve cinsiyet açısından değişkenlik gösterdiğini ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: Örgütsel Sesslik, Örgüt Kültürü, Öğretmen, Erzurum

¹Erzurum Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, E-mail: neseelice@gmail.com, ORCID: 0009-0002-8636-0332

Mutluluk ve Gelir

Nisa BAYRAKDAR¹

ÖZET

Mutluluk ekonomisi, mutluluğu etkileyen faktörlerin tespit edilmesi ve mutluluğu arttırmaya yönelik kamu politikalarının belirlenmesini sağlayan bir alandır. Mutluluk ve ekonomik faktörler arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalarda gelir faktörünün uzun yıllardır araştırılan ve tartışılan bir konu olduğu görülmektedir. Bu çalışmada mutluluk ekonomisi bağlamında mutluluk kavramını, mutluluğu etkileyen faktörleri, mutluluğun ölçüm yöntemlerini açıklamak ve mutluluk ile gelir arasındaki ilişkiyi analiz etmek amaçlanmıştır.

Çalışmada seçilmiş ülkelerin 2024 yılına ait mutluluk ile kişi başına düşen gelir seviyeleri arasındaki ilişki Spearman Korelasyon Analizi ile tespit edilmiştir. Ülkelere ait mutluluk verileri Dünya Mutluluk Raporu'ndan, kişi başına düşen GSYH verileri ise Uluslararası Para Fonu'ndan alınmıştır. Çalışmada yapılan analizler için IBM SPSS Statistics 27 programı kullanılmıştır.

Mutluluk ekonomisi, ülkemizde ve uluslararası literatürde araştırılmaya devam eden önemli alanlardan biridir. Ülkelerin mutluluk seviyesini arttırmayı amaçlayan hükümet politikalarının oluşumuna katkı sağlaması bakımından mutluluk ile ilişkili faktörlerin tespit edilmesi oldukça önemlidir. Bu doğrultuda çalışmanın mutluluk ve gelir arasındaki ilişkinin analizi ile mutluluk literatürüne katkı sağlaması beklenmektedir.

Çalışmanın sonucunda mutluluk seviyesi ile kişi başına düşen GSYH arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu ilişki, gelir seviyesinin mutluluk üzerinde etkisi olan önemli bir faktör olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Davranışsal İktisat, Mutluluk Ekonomisi, Gelir

¹Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Ana Bilim Dalı, E-mail: nibayrakdar@gmail.com

Yönetim Katında Sessizlik: Türkiye’ de Kadınların Yönetici Pozisyonlarındaki Temsili ve Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkisi

Revan GÜNEŞ¹

ÖZET

Bu çalışma, Türkiye’de kadınların yönetici pozisyonlarındaki temsil düzeyini ve bu durumun ekonomik büyüme üzerindeki etkisini araştırmayı amaçlamaktadır. Kadınların işgücüne katılım oranlarındaki artışa rağmen, karar alma mekanizmalarında görünmeyen engeller nedeniyle yeterince temsil edilmediği gözlemlenmektedir. Çalışma, bu temsil eksikliğinin makroekonomik düzeydeki yansımalarını incelemektedir.

Çalışmada 2012-2023 yılları arasında Türkiye’ye ait resmi istatistikler kullanılmıştır. Bağımlı değişken olarak Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYH, milyar USD), bağımsız değişkenler olarak ise kadın yönetici oranı, kadın işgücüne katılım oranı ve kadın üniversite mezuniyet oranı kullanılmıştır. Veriler OLS regresyon modeli ile analiz edilmiştir. Bu çalışma, kadınların yönetici pozisyonlarındaki temsili ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi Türkiye özelinde ekonometrik bir yaklaşımla ele alan nadir çalışmalardandır. Bu yönüyle toplumsal cinsiyet eşitliği tartışmalarına iktisadi bir perspektiften katkı sunmaktadır.

Regresyon analizi, kadın yönetici oranının ekonomik büyüme üzerinde pozitif etkisi olabileceğini göstermektedir. Ancak gözlem sayısının sınırlılığı nedeniyle sonuçlar istatistiksel olarak anlamlı değildir. Buna rağmen bulgular, kadınların yönetim kademelerinde daha fazla yer almasının ekonomik fayda yaratabileceğine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kadın İstihdamı, Cam Tavan Sendromu, Ekonomik Büyüme, Yönetimsel Temsiliyet, Türkiye

¹Erzurum Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Ana Bilim Dalı, E-mail: revan.gunes17@erzurum.edu.tr

İklim Değişikliği Açıklamalarında Yeşil Yıkama: BIST 25 İşletmelerinde Bir İnceleme

Samet ÇERİBAŞ ¹

ÖZET

İklim krizi, yalnızca çevresel değil, aynı zamanda ekonomik ve sosyal boyutları da içeren çok bileşenli bir küresel sorundur. İşletmeler, bu krize karşı aldıkları önlemler ve geliştirdikleri stratejiler aracılığıyla belirleyici bir rol üstlenmektedir. Özellikle fosil yakıt kullanımı, insan kaynaklı iklim krizinin temel nedenlerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Bu çalışmanın amacı, BIST 25 Sürdürülebilirlik Endeksi'nde yer alan 25 işletmenin, 2019-2023 yılları arasında yayımladıkları sürdürülebilirlik raporlarındaki iklim değişikliği ile ilgili beyanlarını, 'yeşil yıkama' (greenwashing) kavramı çerçevesinde, içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz etmektir.

Araştırmada, içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. BIST 25 Sürdürülebilirlik Endeksi'nde yer alan 25 işletmenin 2019-2023 yılları arasındaki sürdürülebilirlik raporları sistematik olarak incelenmiştir. Fosil yakıt kullanımı, temiz enerji yatırımları, karbon nötr/net sıfır hedefleri gibi alanlara odaklanılmıştır. Ayrıca, işletmelerin kapsam 1, 2 ve 3 emisyon beyanları ile hedeflenen emisyon oranları arasındaki uyum, karşılaştırmalı analiz tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Raporlarda beyan edilen çevresel performansın doğruluğu; basın-yayın organları ve sosyal medya kaynaklarında yer alan bilgilerle çapraz doğrulama yapılarak değerlendirilmiştir.

Bu çalışma, BIST 25 Sürdürülebilirlik Endeksi'nde yer alan işletmelerin çevresel duyarlılık beyanlarının fiili uygulamalarla örtüşme düzeyini sistematik bir içerik analizi yöntemiyle sorgulaması bakımından özgün bir nitelik taşımaktadır. İşletmelerin sürdürülebilirlik raporlarında beyan ettikleri kapsam 1 (doğrudan emisyonlar), kapsam 2 (dolaylı enerji kaynaklı emisyonlar) ve kapsam 3 (diğer dolaylı emisyonlar) verileri ile belirledikleri emisyon azaltım hedefleri ve hedef yılları karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Ayrıca, işletmelerin enerji tüketim miktarları ve enerji verimliliği projeleri gibi göstergeler analiz edilerek, beyan edilen çevresel performansın operasyonel verilerle uyumluluğu değerlendirilmiştir. Raporlarda sunulan bilgiler, basın-yayın organları ve sosyal medya kaynaklarındaki bağımsız haberler ile çapraz doğrulama yöntemi kullanılarak desteklenmiş; böylece söylem-eylem tutarlılığı üzerinden yeşil yıkama riskinin varlığı nesnel ölçütlere dayanarak tespit edilmiştir. Bu yönüyle çalışma, sürdürülebilirlik raporlamasında şeffaflık, hesap verebilirlik ve ölçülebilir performans analizi ilkeleri doğrultusunda literatüre özgün katkılar sunmaktadır.

Sonuç olarak, yapılan içerik analizi ve karşılaştırmalı analizler, bazı işletmelerin sürdürülebilirlik raporlarında çevresel duyarlılık vurgusu yapmasına karşın uygulamada bu söylemleri tam anlamıyla destekleyen adımlar atmadığını göstermiştir. Bu durum, yeşil yıkama riskini gündeme getirmekte ve raporlamada şeffaflık ile denetlenebilirliğin artırılması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: İklim Krizi, Yeşil Yıkama, Sürdürülebilirlik Raporları.

¹Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Lisans Üstü Eğitim Enstitüsü, Muhasebe ve Denetim Ana Bilim Dalı, E-mail: Ceribasbo6716@gmail.com

AYZERA (Akıllı Teknolojiler, Yapay Zekâ, Robotik ve Algoritmalar) Farkındalığının Yenilikçi İş Davranışına Etkisinde Algılanan Örgütsel Desteğin Rolü

Seher ÖZEN ¹

Doç. Dr. Nihan BİRİNCİOĞLU²

ÖZET

AYZERA farkındalığının, son yıllarda dijital dönüşüm ve yapay zekâ uygulamalarının artmasıyla birlikte çalışanlarda oluşan iş güvencesine yönelik endişeler bağlamında, yenilikçi iş davranışları (YİD) üzerindeki etkisini ve bu ilişkide algılanan örgütsel desteğin (AÖD) aracılık rolünü incelemektir.

Çalışma, nicel araştırma desenine uygun olarak tasarlanmıştır. Türkiye'deki çeşitli kurumların Bilgi Teknolojileri Departmanlarında görevli 125 beyaz yaka çalışanıyla, online anket yoluyla gerçekleştirilmiştir. Anket, demografik sorular, YİD (4 alt boyutlu), AÖD (tek boyutlu) ve AYZERA (tek boyutlu) ölçeklerini içermektedir. Veriler SPSS 26, AMOS 24 ve PROCESS 4.2 ile analiz edilmiştir.

Akıllı teknolojilerin son yıllarda hızla yaygınlaşması ve etkilerinin yeterince araştırılmaması, çalışmanın önemini artırmaktadır. Ayrıca teknoloji farkındalığını geniş bir çerçevede (AYZERA) ele alarak, çalışanların YİD üzerindeki etkisinin AÖD ile birlikte analiz edilmesi çalışmanın özgün değerini oluşturmaktadır. Kullanılan ölçeklerin güvenilirliği yüksek bulunmuş (Cronbach Alpha = 0,778-0,909; genel α = 0,785) ve doğrulayıcı faktör analizi sonuçları modelin kabul edilebilir uyum düzeyine sahip olduğunu göstermiştir (CMIN/DF = 3,413; RMSEA = 0,068; CFI = 0,935; NFI = 0,845). Bulgulara göre, AYZERA farkındalığı, YİD'in altboyutlarından "fırsatları fark etme" (β = -0,073; p = 0,067) ve "fikir oluşturma" (β = -0,084; p = 0,046) üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahiptir. AÖD, YİD'in sırasıyla tüm alt boyutlarını (β = 0,120, p = 0,001; β = 0,137, p = 0,000; β = 0,130, p = 0,003; β = 0,117, p = 0,002) istatistiksel olarak anlamlı etkilemektedir. Ayrıca AÖD, AYZERA üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahiptir (β = -0,748; p = 0,000), bu da AÖD arttıkça çalışanların akıllı teknolojilere dair endişelerinin azaldığını göstermektedir. Aracılık analizinde, AYZERA'nın AÖD aracılığıyla YİD'in iki alt boyutu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahip olduğu bulunmuştur (β = -0,054; β = -0,076); güven aralıklarının sıfırı içermemesi, AYZERA'nın YİD üzerindeki bazı negatif etkilerinin örgütsel destek aracılığıyla dengelendiğini ve AÖD'nin bu ilişkide aracılık rolü üstlendiğini göstermektedir. İşletmeler çalışanların AÖD'lerini güçlendirecek şekilde mekanizma kurabilirlerse, çalışanların akıllı teknolojiler sebebiyle kapıldıkları endişe, onların YİD'de bulunma düzeyini fazla etkilemeyecektir. Bu, uygulayıcılar açısından kayda değer görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Akıllı Teknolojiler, Yapay Zekâ, Yenilikçi İş Davranışı, Algılanan Örgütsel Destek

¹Bursa Teknik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, E-mail: 22435030630@ogr.btu.edu.tr, ORCID: 0009-0009-4680-3267

²Bursa Teknik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, E-mail: nihan.bircioglu@btu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2707-5091

Yükseköğretim Kurumları İdari Hizmetler Sınıfında Çalışan Kadınların Liderliğe

Erişiminde Cam Tavan Engeli

Serap LEVENT TAŞÇIKARAN¹

ÖZET

İnsanlık tarihi boyunca süregelen ataerkil yapı ve bunun beraberinde gelişen kültürel faktörler, toplumsal yaşamın birçok alanında olduğu gibi, günümüzde kadınların giderek daha fazla yer aldığı çalışma hayatında da etkisini sürdürmektedir. Bu durum, cinsiyet körü yapıların hâkim olduğu örgütlerde kadınların, cinsiyetlerinden ötürü ayrımcılığa maruz kalmasına neden olmakta, açık ya da örtülü pek çok uygulama ile erkeklerin kadınlara kıyasla daha fazla ön planda olmasına yol açmaktadır. Bu çalışma amacı, çalışan kadınların cinsiyet körü örgütlerde adil ve eşitlikçi bir konum elde edebilmeleri için kariyer gelişimlerinin önündeki görünmez ve yapay engellerin kaldırılarak toplumsal cinsiyet eşitliği temelli politikalar oluşturup uygulanmasının ve bu uygulamalar doğrultusunda örgütlerde kalıcı yapısal dönüşümlerin gerçekleştirilmesinin gerekliliğinin önemini vurgulamaktır.

Bu çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılacaktır. Söz konusu yöntem Erzurum ilinde bulunan yükseköğretim kurumlarında idari hizmetler sınıfında çalışan çeşitli demografik ve mesleki özelliklere sahip kadınlar üzerinde uygulanacaktır.

Konuya ilişkin çalışmaların daha çok sağlık, eğitim sektörü başlığı altında okullar ve diğer işletmelerde yapılmış olduğu görülmekte olup yükseköğretim kurumlarında çalışan idari kadın personele ilişkin çalışmaların sınırlı olduğu anlaşılmaktadır. Bu çalışma, ilgili alanda görev yapan kadın personelin cam tavan olgusuna dair deneyimlerini nitel bir bakış açısıyla ele alarak, bu alanda sınırlı olan literatüre özgün bir katkı sunacaktır.

Kadın çalışanların başarıları ve liderlik yetkinliklerinin göz ardı edilmeden takdir edilip desteklenmesi ile toplumsal cinsiyet normlarının dönüşümü başlatılarak, cinsiyet eşitliği ilkeleriyle uyumlu, sürdürülebilir ve kapsayıcı kurumsal politikaların hayata geçirilmesi ile yalnızca bireysel açıdan değil, örgütlerin gelişimi ve toplumsal yapının güçlenmesine de önemli katkılar sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, Yükseköğretim Kurum Çalışanları, Cam Tavan

¹Erzurum Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, E-mail: serap.levent@erzurum.edu.tr

Dağıtımıcı Liderliğin Örgütsel Bağlılığa Olan Etkisi: Otel İşletmelerinde Bir Araştırma

Tuğçe YILDIRIM BAŞKAN¹

ÖZET

Hizmet sektöründe faaliyet gösteren otel işletmelerinde dağıtımıcı liderliğin örgütsel bağlılığı nasıl etkilediğini incelemek amaçlanmıştır. Bu ana amaç doğrultusunda alt boyutlar arasındaki etkilere bakılması hedeflenmektedir.

Bu araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden birisi olan anket tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar kolayda örneklem yöntemine göre seçilmiştir. Erzurum'daki 4 ve 5 yıldızlı otellerde çalışan 455 kişiye uygulanan anketlerden elde edilen verilerin yapısal geçerliliğini sağlamak için önce açımlayıcı faktör analizi yapılmış ardından güvenilirliklerine bakılmıştır. Değişkenler arası ilişkiyi ölçmek için korelasyon ve regresyon analizleri yapılmıştır.

Bir çalışanın örgütün hedef ve değerlerine olan inancını, örgüte sadakatini ve bir üyesi olarak örgütte kalma isteğini ifade eden örgütsel bağlılık hem örgüt hem de çalışan için önemli bir kavram olarak uzun zamandır araştırmacıların ilgisini çekmektedir. Yapılan araştırmalar, örgütsel bağlılığın sağlanmasında hem içsel hem de dışsal faktörlerin etkisini açıkça ortaya koymaktadır. Öyle ki örgütsel psikolojiyle ilgili ortaya atılan yeni kavramların örgütsel bağlılığa olan etkisini incelemek kavramın güncelliğini korumasına vesile olmaktadır. Bu yeni kavramlardan birisi de yalnızca bir liderin bilgisi ve yeteneği olarak ele alınmayan buna karşın insanların ve durumlarının etkileşime girdiği paylaşımcı bir bakış açısı olan dağıtımıcı liderliktir. Her ne kadar örgütsel bağlılık etrafıca incelenmiş bir kavram olsa bile dağıtımıcı liderlikle ilişkilendirilen çalışmalara pek rastlanmamaktadır. Özellikle rekabetin yoğun olduğu ve gün içerisinde birçok sorunun çözüldüğü hizmet sektöründe faaliyet gösteren turizm ve otel işletmeleri açısından bu durumu ele almak alan yazına önemli katkılar sunmaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre örgütsel bağlılığın alt boyutları olan duygusal bağlılık, devam bağlılığı ve normatif bağlılık dağıtımıcı liderliğin alt boyutları olan görevlerin ortaklaşa tamamlanması, karşılıklı beceri geliştirme, merkezi olmayan etkileşim ve duygusal destek tarafından anlamlı ve olumlu olarak etkilenmiştir. Kısaca örgütlerde dağıtımıcı liderlik düzeyi arttıkça örgütsel bağlılık düzeyi de artmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Liderlik, Dağıtımıcı Liderlik, Örgütsel Bağlılık, Otel İşletmeleri, Hizmet Sektörü

¹Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yönetim ve Organizasyon Ana Bilim Dalı E-mail: tugce.baskan@erzurum.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0325-9686

"Çevik Liderlik" Kavramının Farklı Bibliometrik Analiz Programları Kullanılarak İncelenmesi

Yağmur BAŞOĞLU¹

Seda TORUN²

ÖZET

Çevik liderlik, küreselleşen dünyanın hızla değişen dinamiklerine uyum sağlayabilen, çevresel ve teknolojik gelişmeleri yakından takip ederek zamanında ve etkili kararlar alabilen bir liderlik tarzıdır. Bu çalışmanın amacı, önemi giderek artan "çevik liderlik" konusundaki literatür özetini iki farklı bibliometrik analiz programıyla inceleyerek bu araçların güvenilirliğini karşılaştırmaktır.

"Çevik Liderlik" (Agile Leadership) kavramı, Web of Science (WoS) veri tabanında İngilizce anahtar kelime ile araştırılmış ve konuyla ilgili toplam 64 makaleye ulaşılmıştır. Elde edilen verilerin analizi sürecinde görsel haritalama yöntemi kullanılmış; bu doğrultuda VOSviewer ve R Studio programlarından faydalanılmıştır.

Çalışmanın özgün değeri, kavramla ilişkili en güncel bulguları sunmasıdır. Bu çalışma, literatürü sistematik bir şekilde inceleyerek araştırmaları derlemekte ve alandaki boşlukları belirginleştirmektedir. Elde edilen bulgular, mevcut literatürün değerlendirilmesini sağlayarak gelecekteki araştırmalar için yönlendirici olabilir. Ayrıca, çevik liderlik kavramı üzerine daha önce gerçekleştirilmiş herhangi bir bibliyometrik analiz çalışmasının bulunmaması bu çalışmanın özgün katkısıdır.

Her iki programa göre konuyla alakalı ilk yayın, 2005 yılında yayımlanmış olup, en çok yayın yapan yazar Akkaya B, Özgenel M, Rozman M, Tomunc P'dir. En çok yayın yapan ülke İngiltere'dir. Yayınlar en çok Sustainability dergisinde yayımlanmıştır. Çalışmalarda en çok kullanılan anahtar kelimeler R studio programında farklı, VOSviewer'da farklıdır. R studio Programında "model" ve "performance" kelimeleri ilk sırada yer alırken; VOSviewer'da "agile leadership" "leadership" ve "digitalization" öne çıkmaktadır. Bu kavramla alakalı en trend konular; "dynamic capabilities", "management", "performance", "model" ve "innovation"dur ve bu analiz sadece R Studio programında yapılabilmektedir. Bibliyometrik analiz aracılığıyla bu çalışma, çevik liderlik alanındaki araştırma eğilimlerini ortaya koymayı, bu alandaki çalışmaların farklı boyutlarını tanımayı ve mevcut literatürdeki boşlukları belirleyerek gelecekte yapılacak araştırmalara yön vermeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bibliyometrik Analiz, VOSviewer, Çevik Liderlik.

¹Erzurum Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, E-mail: yagmur.basoglu30@erzurum.edu.tr

²Erzurum Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, E-mail: seda.torun81@erzurum.edu.tr

Ekonomik Karmaşıklık, İktisadi Büyümeyi Etkiler Mi? Türkiye Üzerine Bir İnceleme

Öğr. Gör. Yunus YÜCEL¹

Prof. Dr. Serap BEDİR KARA²

ÖZET

İktisadi büyüme ve gelir farklılıklarını açıklamak için birçok teori geliştirilmiştir. Literatürde, bu farklılıkların kaynağı olarak uluslararası ticaret, beşerî sermaye, yatırım oranı, teknoloji ve kurumsal yapı gibi faktörler öne çıkmaktadır. Son yıllarda, ekonomik karmaşıklık kavramı da bu farklılıklarla ilişkilendirilmiş ve önemli bir etken olarak değerlendirilmiştir. Ekonomik karmaşıklık, bir ülkenin ürettiği ve ihraç ettiği ürünlerin çeşitliliğini ve teknolojik düzeyini ifade eder. Bu bağlamda, daha karmaşık ve bilgi yoğun ürünler üretebilen ülkeler, verimlilik artışı sağlayarak küresel pazarlarda rekabet avantajı elde etmekte ve uzun vadede büyümeyi olumlu yönde etkileyebilmektedirler. Çalışmada, Türkiye ekonomisinde ekonomik karmaşıklığın iktisadi büyüme üzerindeki etkisi, Cobb-Douglas üretim fonksiyonu çerçevesinde, 1995-2021 dönemi için incelenmiştir.

Doğrusallık dikkate alınarak değişkenlerin birim kök özellikleri incelenmiş, ardından uzun dönemli ilişkilerin varlığı araştırılmış ve katsayı tahmini geliştirilmiş en küçük kareler (FMOLS) ve kanonik eşbütünleşik regresyon (CCR) yöntemleriyle yapılmıştır.

Türkiye ekonomisi özelinde ekonomik karmaşıklığın büyüme üzerindeki etkisini inceleyen bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu nedenle, ekonomik karmaşıklık ile büyüme arasındaki uzun dönemli ilişkinin yapısal kırılmalar dikkate alınarak analiz edilmesi çalışmanın özgün değeridir.

Elde edilen bulgulara göre, Türkiye’de ekonomik karmaşıklık ile büyüme arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki vardır. Bu bağlamda, uzun dönemli büyüme stratejileri çerçevesinde, ihraç edilen ürünlerin çeşitliliğini artırmaya ve yaygınlığını düşürmeye yönelik politikaların benimsenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ekonomik Karmaşıklık, İktisadi Büyüme, Çeşitlilik, Yaygınlık.

¹Bayburt Üniversitesi, Demirözü Meslek Yüksekokulu, Ulaştırma Hizmetleri Bölümü, E-mail: yunusyucel@bayburt.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0695-5225

²Erzurum Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Politikası Ana Bilim Dalı, E-mail: serap.bedir@erzurum.edu.tr ORCID: 0000-0001-7459-8533

Yunus'un Gönül Seferberliği: Çöküş ve Diriliş Romanında İlâ-yı Kelimetullah Teması

Betül Sevgi GÜN¹

Prof. Dr. Turgut KOÇOĞLU²

ÖZET

Bu çalışma, Yılmaz Gürbüz'ün Çöküş ve Diriliş adlı romanında ana tema olarak öne çıkan "İlâ-yı Kelimetullah" ülküsünü odak noktası yaparak hazırlanmıştır. Roman, Selçuklu Devleti'nin Moğol istilasından sonrasi içine düştüğü siyasi ve manevi çöküş ortamında, Yunus Emre'nin bireysel dönüşümünü ve bu dönüşümün toplum üzerindeki etkilerini konu edinir. Çalışmada amaç, Yunus'un kişisel arayış süreciyle birlikte Anadolu'da yeniden tesis edilen manevi dirilişin, edebî metin içinde nasıl yapılandırıldığını ortaya koymaktır. Metin merkezli yapılan çözümlemede tematik olarak temsil zinciri, gönül seferberliği, şiir ve dil bilinci gibi başlıklar ön plana çıkarılmıştır. Yunus'un bir gönül eri olarak Anadolu'yu köy köy, oba oba dolaşması; yalnızca bir inanç aktarımı değil, aynı zamanda bir toplumsal inşa faaliyetidir. Bu yönüyle roman, İlâ-yı Kelimetullah'ın bireysel ve kolektif düzeyde somutlaştığı güçlü bir kurgu sunar. Yunus Emre'nin şiirle yoğrulmuş tebliğ anlayışı, kalıcı bir manevi dirilişin kapısını aralamaktadır.

Roman merkezli bir yaklaşımla yürütülen çalışmada; metindeki tematik yapı, karakter aktarımı ve anlatım teknikleri incelenmiştir. Metin, tematik açıdan ilâ-yı kelimetullah ülküsü etrafında çözümlenmiş, seçilen örneklerle temsil zinciri, gönül seferberliği, şiir ve dil bilinci gibi unsurlar öne çıkarılmıştır.

Bu çalışma, Yılmaz Gürbüz'ün Yunus Emre tasvirini yalnızca bir biyografik karakter olarak değil; manevî bir diriliş önderi olarak kurguladığını göstermesi bakımından özgünlük taşımaktadır. İlâ-yı kelimetullah temasının edebî kurguda nasıl somutlaştırıldığına dâir güçlü bir katkı sunmaktadır.

Çalışmada ulaşılan sonuç, İlâ-yı Kelimetullah ülküsünün romanda hem bireysel arınma hem de toplumsal inşa aracı olarak işlendiğidir. Yunus Emre'nin gönül seferberliği, şiir ve dil yoluyla bütün Anadolu'ya yayılan manevi bir diriliş hareketine dönüşmüştür.

Anahtar Kelimeler: Yunus Emre, İlâ-yı Kelimetullah, Yılmaz Gürbüz, Tasavvuf, Diriliş

¹Yüksek Lisans Öğrencisi, Erciyes Üniversitesi, Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalı, E-mail: betul.gunn@icloud.com ORCID: 0000-0002-6615-9343

²Erciyes Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, E-mail: kocogluturgut@gmail.com, ORCID: 0000-0001-2345-6789

Mürettibi Bilinmeyen Bir Şiir Mecmuası Üzerine Notlar

Elif Banu AYHAN¹

ÖZET

Mecmua, sözlüklerde “cem etmek, toplamak, bir araya getirmek” anlamlarına gelir. Mecmualar, aynı türdeki birden fazla eserin veya farklı türlerdeki eserlerin bir araya getirilmesiyle oluşturulur. Henüz keşfedilmemiş eserlerin ortaya çıkarılması açısından önemli bir yere sahiptir.

19. yüzyıla ait olduğu düşünülen mecmua, Klasik Türk Edebiyatı'nın vazgeçilmez kaynaklarından olan sözlükler ve literatür taraması bağlamında incelenmiştir. Çalışmada karşılaştırma ve çözümleme yöntemi kullanılarak şiirlerin Latin alfabesine aktarımı sağlanmıştır.

Bu çalışma, içeriğinde hem halk edebiyatı nazım türlerine hem de divan edebiyatı nazım türlerine yer verilmesi hasebiyle dikkate değer bir mecmuadır. Mecmualar yazıldıkları dönem hakkında bize aydınlatıcı bilgiler sunar. Hangi şairlerin daha çok öne çıktığını, henüz bilinmeyen ya da biyografik eserlere girmemiş şairlere ve şiirlere ait bilgileri ya da halk arasında bilinen ve hayatı kolaylaştıran tıbbî reçeteleri mecmualar vasıtasıyla öğrenebiliriz. İncelediğimiz bu mecmuada da henüz ortaya çıkarılmamış şiirler literatüre önemli katkılar sunacaktır.

Sonuç olarak çalışmada 19. yüzyılda yaşamış ve mecmuadaki bazı imlâ özelliklerinden hareketle eğitim almadığı düşünülen bir kimse tarafından oluşturulan bir şiir mecmuası üzerine bazı tespit ve değerlendirmeler yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Mecmua, Eski Türk Edebiyatı, Yazma Eser, Şiir

¹Erzurum Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eski Türk Edebiyatı Ana Bilim Dalı, E-mail: elifbanuayhan@gmail.com, ORCID: 0009-0007-9740-195X

Ahmet Paşa Divanı'nda Çiçek Motifleri

Esra BİLGİÇ¹

ÖZET

Klasik Türk şiirinin zengin konu çeşitliliği arasında çiçekler de oldukça fazla yer edinmektedir. Ahmet Paşa'nın Divan'ı üzerine birçok çalışma yapılmış olmakla beraber divanda geçen çiçekler üzerine müstakil bir çalışma görülmemiştir. Amacımız Ahmet paşa'nın divanı'nda oldukça fazla zikredilen çiçeklerin estetik ve simgesel yansımalarını incelemektir.

Çalışmada fişleme yöntemi kullanılarak elde edilen beyitler örneğinde ahmet paşa'nın çiçekleri nasıl ele aldığı açıklanmaya çalışılmıştır.

Çalışmamız, daha önce Ahmet Paşa divanı üzerine yapılmış çalışmalar ışığında hazırlanmıştır. Ahmet Paşa'nın Divan'ı üzerine birçok çalışma yapılmıştır. Özellikle Prof. Dr Harun Tolasa, " Ahmet Paşa'nın Şiir Dünyası" isimli divan tahlilinde divanda zikredilen çiçeklere de yer vermiştir. Bunun yanı sıra divanda yer alan çiçekler üzerinde müstakil bir çalışma bulunamamıştır.

Çalışmamız sonucunda elde edilen veriler, Ahmet Paşa'nın Divanı'nda klasik Türk edebiyatı'nın genelinde olduğu gibi gül, lale, sümbül ve nergis çiçeklerinin daha çok işlendiğini göstermektedir. Çiçeklerin estetik ve simgesel işleniş hakkında örneklerle açıklama yapılmıştır. Diğer çalışmalarda yer verilmeyen ufak kullanımlara da bu çalışmada yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ahmet Paşa, Klasik Türk Edebiyatı, Çiçekler

¹Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk İslam Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Email: esrabilgic579@gmail.com, ORCID: 0009-0001-8868-9839

1950 Sonrası Türk Romanında Köy Öğretmenleri

Esranur KILINÇ¹

Dr. Öğr. Üyesi Ali YILDIZ²

ÖZET

1950 sonrası Türk romanında köy öğretmenleri incelenerek öğretmenlerin yaşadıkları zorlukları, köylünün ve öğrencinin durumunu romanlar aracılığıyla göstermek.

Türk romanına köy öğretmenleri Anadolu'ya yönelen Milli Edebiyat Dönemi yazarlarıyla girmiştir. 1950 öncesinde köy öğretmenleri romanlarda görülmeye başlar. Reşat Nuri Güntekin'in Çalıkuşu ve Yeşil Gece romanlarında köy öğretmenlerinin başkahraman olarak yer aldığı görülür. Özellikle 1950 ve sonrası dönemde köy enstitüsü mezunu olan yazarların eserleriyle köy öğretmeni karakteri artmıştır. Mahmut Makal, Fakir Baykurt, Kemal Tahir, Orhan Kemal, Talip Apaydın gibi yazarların romanlarında köy öğretmenleri çoğunluktadır. Bundan dolayı araştırmada Toplumcu-Gerçekçi anlayışta eser veren yazarlara ağırlık verilmiştir. Bu çalışmada, 1950 ve sonrası yazılan kitaplarda tespit edilen köy öğretmenleri incelenmiştir. Bu öğretmenlerin köylerde yaşadıkları zorluklar, köylüyle ilişkisi, köylünün öğretmene bakışı, öğretmenin köylüye bakışı başlıkları etrafında romanlar incelenmiştir

Bu çalışmada, Türk romanında köy öğretmenlerinin detaylıca incelenerek öğretmen karakterlerinin geri planda kalmaması sağlanmış olur.

Öğretmenlerin genellikle idealist olduğu, sadece öğrencileriyle ilgilenmeyip köyün sorunlarıyla ilgilenen tipler olduğu görülmüştür. Köylünün başı sıkıştığında yardım aldığı kişiler olmasının yanında dini değerlere göre yargılanan ve köyde iftira atılarak başka yerlere gönderilen öğretmenler de var. Yazarların geneli öğretmen olduğu için öğretmenin yaşadığı zorlukları ve başına gelenleri gerçekçi anlatmışlar. Araştırmamızda öğretmeni temele alıp çevresinde yaşadığı olay ve durumları yorumladık.

Anahtar Kelimeler: Köy öğretmeni, Roman, Köy Enstitüsü.

¹Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, E-mail: esrakilincdr@gmail.com

²Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, E-mail: a.yildiz@msn.com, ORCID: 0000-0002-0321-603X

21. Yüzyılda Azerbaycan Âşıklık Geleneğinin Medyada Dönüşümü: Aşıq Samirə ve Aşıq Ali'nin Atışmaları Üzerinden Bir Örnek İncelemesi

Ezgi YAMAN¹

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, 21. yüzyılda Âşıklık Geleneği'nin Azerbaycan sahasında televizyon gibi modern medya aracı yoluyla nasıl yaşatıldığını ve "stüdyo tipi" âşıkların icra şekillerinin bu etkileşimde geçirdiği dönüşümleri, Aşıq Samirə ile Aşıq Ali'nin atışmaları üzerinden örnekleyerek incelemektir.

Bu çalışmada, Azerbaycan sahasındaki Âşıklık Geleneği'nin yeni medya ortamlarından biri olan televizyon aracılığıyla nasıl temsil edildiği ele alınacaktır. Program içeriği, "stüdyo tipi" olarak nitelendirilen âşıkların medya platformlarındaki icra şekilleri ve dinleyici ile kurdukları etkileşim bağlamında değerlendirilecektir. Aşıq Samirə ve Aşıq Ali'nin gerçekleştirdiği atışmalar, içerik analizi yöntemiyle incelenerek medya ortamında geleneksel unsurların nasıl dönüştüğü tespit edilecektir. Ulaşılan bulgular, Azerbaycan sahası âşıklık geleneğinin medya ile etkileşiminde yaşanan dönüşümleri örnekler üzerinden anlamaya katkı sağlayacak ve yorumlanarak raporlanacaktır.

Çalışmanın özgünlüğü, Azerbaycan sahasında son yüzyıldaki âşıklık geleneğinin medya ortamında nasıl bir dönüşüm geçirdiğini somut örnekler üzerinden incelenmesi ve tüm bunların modern kültürdeki yeni konumlarına dair tespitler sunulmasıdır.

Azerbaycan sahasında âşıklık geleneğinin televizyon programları aracılığıyla medya ortamına taşındığı, geleneksel unsurların yeni sunum biçimleriyle dinleyiciyle buluşturulduğu televizyonun sağladığı yeni performans ortamları, gelenek ve modernite arasındaki etkileşimi görünür kılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Azerbaycan, Âşıklık Geleneği, Medya, Televizyon, Kültürel Süreklilik

¹Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Halk Edebiyatı Ana Bilim Dalı, E-mail: tacliezgi@gmail.com, ORCID: 0009-0002-7483-4027

Tansu Bele'nin Ülkemin Bütün Çocuklarına Adlı Tiyatro Eserinde Kadın Arketipi (İlkörneği)

İkbal İNCİ¹

Prof. Dr. Mümtaz SARIÇİÇEK²

ÖZET

Kurgusal edebî türlerden olan tiyatronun ana ögesi kişi kadrosudur. Kişiler üzerine yapılacak tahlil çalışmaları, okuyucularda/izleyicilerde oluşacak estetik haz kaynaklarının tespitinde önemlidir. Bu çalışmalar yapılırken estetik haz oluşturan heyecan, merak, özdeşlik kurma, ritim, şaşkınlık gibi duyguların; kişi, kişinin diğer kişiler arası ilişkileri, olay örgüsünde üstlendiği roller ve diğer içerik unsurlarındaki etkisi bakımından incelenerek bu çözümlemelerden hareketle estetik değer yargısına ulaşmak amaçlanmalıdır. Bu bağlamda çalışmanın amacı; çağdaş yazarlarımızdan Tansu Bele'nin "Ülkemin Bütün Çocuklarına" adlı tiyatrosunda, kadın arketipinin incelenmesidir. İnceleme sonucunda edebiyat bilimi çerçevesinde, eserde nasıl bir estetik değer oluştuğu değerlendirilmiştir. Çalışma, Analitik Psikolojinin kurucusu Carl Gustav Jung'un tariflediği kadın arketipi esasına dayandırılmıştır.

Araştırmada Tansu Bele'nin Ülkemin Bütün Çocuklarına adlı tiyatro eserinde kadın arketipinin görünümleri incelenmiştir. Yazarın eserinde kişilerin incelenmesi kadın arketipi ile sınırlıdır. Eserdeki kadın arketipi yansıttığı üretkenlik, yönlendiricilik, doğurganlık gibi unsurlarla ele alınmıştır.

Edebiyat bilimi ve psikoloji biliminin ortak çalışma alanı olan arketipsel eleştiri kuramı bağlamında, Ülkemin Bütün Çocuklarına adlı tiyatro eserinde kadın arketipi tespit edilip edebiyat bilimi açısından estetik değer ölçütü değerlendirilmiştir. Bu nedenle incelenecek eserin, arketipsel bakış açısıyla okura sunulacak olması çalışmayı özgün kılmıştır.

İnceleme sonucunda kadın arketipinin edebiyat bilimi çerçevesinde, edebî eserde nasıl bir estetik değer oluşturduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Tansu Bele, Tiyatro, Ülkemin Bütün Çocuklarına, Arketip, Kadın

¹Yüksek Lisans Öğrencisi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, E-mail: iikbalincii@gmail.com, ORCID:0000-0003-4719-2700

²Erciyes Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, E-mail: mumtazs@erciyes.edu.tr, ORCID:0000-0003-1701-5084

1968 Yapımı Kanlı Nigar Filminde Geleneksel Türk Kültürü Unsurları

Mehtap KARAFAZLI¹

Şengül PEKİN²

ÖZET

Bu çalışma 1968 yapımı Kanlı Nigar filmi üzerinden geleneksel Türk halk kültürü unsurlarını ve köy kent monografisini ele alarak kültür aktarımının sinemadaki yansımalarını derinlemesine incelemeyi amaçlamaktadır.

Kanlı Nigar filminde yer alan geleneksel, kültürel unsurları köy kent ilişkisi ile değerlendirilmiştir. Veriler görsel işitsel çözümleme ve yazılı notlar ile toplanmış ve yorumlanmıştır.

Çalışma bu filmi kültürel bir çözümleme olarak ele almış ve sosyal yönden geleneksel değerleri görünür kılarak kültürel unsurlar üzerine farkındalık oluşturmaya amaçlamıştır.

Çalışma halk kültürü araştırmalarında filmin belge ve yorumlayıcı araç olarak değerlendirilebileceğini göstermektedir. Halk bilimi ve sinema ilişkisi üzerine yapılacak çalışmalara katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türk kültürü, Türk sineması, Kanlı Nigar

¹Erzurum Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, mhtpkarafazli23@hotmail.com , ORCID: 0009-0000-4062-887X

²Erzurum Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, sengulpekin@gmail.com

Kazak Türklerinde İnanış ve Uygulamalarda Toprak

Merve DURMUŞ¹

ÖZET

Kazak Türk kültüründe toprağın sahip olduğu çok yönlü önemi vurgulamaktır.

Bu çalışma Kazak folklorunda ve mitolojisinde topraga atfedilen değeri derinlemesine metin merkezli olarak incelemektedir. Yazılı ve sözlü kaynaklar, halk hekimliği açısından çalışma yürütülecektir. Kazak Türlerinde toprağın değerine yer verilecektir.

Bu çalışmayı diğer toprak kültü temalı çalışmalardan ayıran temel özellik, Kazak Türk kültürüne özgü inanış ve pratiklerin bütüncül bir yaklaşımla ele alınmasıdır. Özellikle yer-su iyesi inancının toprağın kutsallığıyla olan derin ilişkisi, Kazak halk hekimliğinde toprağın doğrudan ve dolaylı kullanım biçimleri ile geçiş ritüellerindeki sembolik anlamı, bu çalışmanın odak noktasını oluşturmaktadır. Diğer çalışmalar toprağın ekonomik ve dini boyutunu ele alırken bu inceleme Kazak kültüründe farklı boyutların nasıl işlendiğini ve toprağın iç içe kolektif bilinçteki merkezi rolünü detaylı analiz etmektedir.

Sonuç olarak Kazak Türklerinin toprağa nasıl yaklaştıkları incelenmiş olup, maddi manevi dünyaları birbirine bağlayan toprağın atalardan kalan miras olduğu vurgulanmıştır. Yazılı ve sözlü eserlerindeki uygulamalara yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kazak Türkleri, Toprak, İnanış

¹Yüksek Lisans Öğrencisi, Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Ana Bilim Dalı, E-mail: mrvdrms97@gmail.com, ORCID: 0009-0006-9501-9311

Hazreti Süleyman ve Mistik Hastalıklar

Meryem ŞİMŞEK¹

ÖZET

Çalışmamızda, Devname adlı yazma eserdeki cinlerin halk kültüründe nasıl yer ettiği, hangi özelliklere sahip oldukları, hangi işlevleri gördükleri, hangi mekânda oldukları incelenip özellikle Hazreti Süleyman ile cinler arasındaki konuşma üzerinden tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu çalışma, cinlerin mekanlarını, insanlara musallat ettiği hastalıkları ve bu hastalıkların tedavi yöntemlerini incelemeyi amaçlayan “Devname” adlı yüksel lisans tezidir.

Önce litaratür taraması yapılmıştır. Bunu takiben metnin latinize edilmesi ve metnin değerlendirilmesi yapılmıştır.

İnsan dışı varlıklar tarafından insanlara musallat edilen hastalıkları doğrudan bir tez konusu olarak ele alan bir çalışmanın olmaması bu çalışmanın özgün değeridir.

İncelemeye göre, cinlerin musallat ettiği düşünülen hastalıklar üç ana başlık altında toplanmaktadır: bedensel, ruhsal ve zihinsel hastalıklar. Bedensel hastalıklar kategorisinde 35 farklı hastalık bulunmakta olup, cinlerin bedene doğrudan etki ederek çeşitli rahatsızlıklara yol açtığı düşünülmektedir. Ruhsal hastalıklar kategorisinde 19 farklı hastalık yer almakta ve cinlerin insanın ruh halini ve duygusal dengesini bozarak çeşitli psikolojik sorunlara neden olduğuna inanılmaktadır. Zihinsel hastalıklar kategorisinde ise 16 farklı hastalık bulunmakta olup, cinlerin insanın düşünce yapısını ve zihinsel süreçlerini etkileyerek çeşitli bilişsel sorunlara yol açtığı düşünülmektedir. Bazı hastalıklar birden fazla kategoride etki gösterebilmekte; örneğin, bazı hastalıklar hem bedensel hem de zihinsel etkiler gösterirken, bazıları hem ruhsal hem de zihinsel sorunlara yol açabilmektedir. Bu durum, cinlerin insan sağlığı üzerindeki etkilerinin karmaşıklığını ve çeşitli boyutlarını gözler önüne sermektedir. Hastalıkların sınıflandırılması ve tedavi yöntemlerinin çeşitliliği, cinlerin insan sağlığı üzerindeki etkilerine dair farklı bakış açılarını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hazreti Süleyman, Cinler, Mistik Hastalıklar.

¹Meryem Şimşek Erzurum Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, E-mail: meryem2545@gmail.com

Bir Okültizm Terimi Olarak "Da'vet"

Saba ÖZDEMİR SEVİN¹

ÖZET

Eski zamanlardan beri görünmeyen âlemlerden haber alınmaya çalışılmış, bilinmeyenler çeşitli yollarla keşfedilmek istenilmiştir. Gelecek öğrenilmek istenmiş, insanlar kendi çıkarları uğruna hizmet etmeye çalışmışlardır. İnsanlar, bu amaçlar doğrultusunda çeşitli yöntemlere başvurmuşlardır. Çeşitli fallar, büyüler, tılsımlar, muskalar gibi yöntemlerin yanı sıra cin ve ruh çağırma da bu amaçlara hizmet etmiştir. Cin ve ruh çağırmada ustalaşan kişi, kendi ve kendisinden yardım isteyenlerin çıkarları doğrultusunda bu gücü kullanmıştır. Bu güç, kimi zaman hastalıkları iyileştirme, kimi zaman düşmana zarar verme, kimi zaman âşık etme gibi amaçlara hizmet etmiştir. Bu ilmi kullanan kişilerin belirli şartları yerine getirmesi gerekli görülmüştür. Çeşitli şartları yerine getirerek cin/ruh çağıran bu kişiye ve çağırma eylemine farklı isimler verilmiştir. Cin çağırma eyleminin huddâmcılık, azâim, davet gibi kavramlarla ilişkisi bulunmaktadır. Bu kavramlardan davet, İslâmî bir terim olarak "İslâm'a ve İslâm esaslarını uygulamaya çağırma" anlamına gelmektedir. Fakat cin, peri ve ruhların çağırılma işlemi de davet kelimesi ile ifade edilmektedir.

Davet kelimesinin "okültizm" terimi olarak kullanılmasının tespit edilmesi amacıyla Klasik Türk Edebiyatı divanları ile tezkirelerinde literatür tarama yapılmıştır.

Bildiride davet kelimesi cin, peri ve ruhları çağırma anlamında, okültizm bağlamında ele alınacaktır.

Gerek beyitlerde gerek tezkirelerde gerekse müstakil eserlerde davet kavramının cin çağırma anlamında da kullanıldığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Gizli ilimler, Cin, Peri, Huddâm, Davet, Sâhib-davet.

¹Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, E-mail: ozdemirsaba@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4528-7730

Eski Türkçe Kepez Üzerine

Selinay Işınso KADIOĞLU¹

ÖZET

Bu çalışmada amaç, ilk defa Uygur Türkçesinde kullanımı tanıklanmış olan 'kepez' kavramının daha önceki çalışmalarda vergi terimi olarak kullanımının dışında Uygur Türkçesi metinlerinde kavramın "pamuk, pamuk bitkisi ve yün" anlamlarında kullanımını taradığımız metinlerde geçen örnekleriyle ele alarak farklı bağlam ve kullanımlar ile izah etmektir.

Bu çalışmada Eski Türkçe metinlerde tanıklanan 'kepez' kavramının kökeni, kullanımı ve bağlamı üzerinde durularak Uygur Türkçesi metinleri taranacak ve bu yolla Uygur Türkçesi dönemi sözlükleri ve yine aynı alan için gerekli ihtisas sözlükleri taranarak sözcüğün bağlamı örneklerle izah edilecektir.

Eski Uygur Türkçesi dinî ve din dışı konulu birçok kaynağı barındırır. Dinî metinleri Budizm, Manihaizm ve Nasturi Hristiyanlık gibi çevreler temsil ederken din dışı metinleri astronomi, tıp, hukuk, tarım vd. alanlara ilişkin metinler temsil eder. Tarihsel bağlamda Uygur Türkleri VIII. yüzyıldan itibaren yaşanan siyasi değişimler neticesinde güneye ve güneybatıya göç etmişler ve Turfan bölgesinde yerleşik bir hayata geçmişlerdir. Yerleşik hayata geçmeleri ile birlikte yaşanan kültürel etkileşimlerle beraber başta tarım olmak üzere kentsel mimari ve ticaret üzerinde durmaya başlamışlardır. Yerleşik hayata geçmeleri dolayısıyla da Uygur Türkçesinde birtakım dilsel değişimler yaşanmış ve tarım ile ilgili kavramlar da bu dönem içerisinde varlık bulmuştur. Kepez kavramının çeşitli alanlarda kullanımının belirlenmesi çalışmamızın önemini vurgulamaktadır.

Sonuç olarak ilk defa Eski Uygur Türkçesinde tanıklanmış olduğunu zikrettiğimiz 'kepez' kavramının ele almış olduğumuz metinler doğrultusunda "pamuk, pamuk bitkisi ve yün" olarak kullanımı köken, bağlam ve kullanım açısından örneklerle ele aldığımız metinlere de yer verilerek sunulmuş, Eski Uygur Türkçesi metinlerinde 'kepez' kavramının vergi terimi olarak kullanımının yanında tarlaya ekimi yapılan "pamuk bitkisi, pamuk ve yün" olarak kullanımı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eski Uygur Türkçesi, Yün, Pamuk bitkisi, Pamuk, Kepez

¹Erzurum Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, E-mail: selinay.kadioglu57@erzurum.edu.tr ORCID: 0009-0001-0534-1379

Fuzûlî Divanı'nda Kurban Kavramı ve Kullanım Unsurları

Sena BOZDEMİR¹

ÖZET

Bu çalışma, Fuzûlî'nin Divânı'nda "kurban olmak" temasının nasıl işlendiğini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırmada, bu kavramın sadece dini bir ibadet anlamında değil, aşk yolunda yaşanan ruhsal dönüşümün ve teslimiyetin bir sembolü olarak nasıl kullanıldığı incelenmektedir.

Bu çalışma, nitel bir araştırma yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Fuzûlî'nin Divânı taranarak "kurban olmak" ve ilgili kavramların geçtiği beyitler tespit edilip seçilen beyitler, aşk ve tasavvuf bağlamında değerlendirilmiştir. Beyitlerdeki anlam unsurları çözümlenerek, kurban kavramı aşk ve ruhsal dönüşüm bağlamında yorumlanmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmada, Fuzûlî'nin Divânı'nda "kurban olmak" kavramını aşk ve tasavvufî bağlamda ele alınarak metne dayalı çözümlemelerle, kavramın edebî ve manevî bir bakış açısıyla değerlendirmeyi amaçlamıştır.

Bu çalışma, Fuzûlî'nin Divânı'ndaki "kurban olmak" kavramının aşk ve tasavvuf bağlamındaki derin anlamlarını ortaya koyarak, divan edebiyatı ve tasavvufî düşünceye yönelik bir bakış açısı geliştirmektedir. Fuzûlî'nin, "kurban olmak" temasını yalnızca dini bir ibadet olarak değil, ruhsal bir dönüşüm ve aşk yolunda teslimiyet olarak ele alması, bu kavramın çok katmanlı anlamlarını açığa çıkarmaktadır. Bu araştırma, divan edebiyatı ve tasavvuf üzerine yapılan çalışmaların ötesine geçerek, metin merkezli çözümlemelerle, bir kavramın hem edebî hem de manevî boyutlarını derinlemesine incelemeyi amaçlamaktadır. Böylece, Fuzûlî'nin Divânı'nda kurban kavramıyla aşk anlayışını, bireyin ruhsal yolculuğundaki yerini ve tasavvufî anlamdaki yeri ile bilimsel literatüre katkı sağlaması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Divan Edebiyatı, Tasavvuf, Aşk, Kurban, Fuzûlî

¹Erzurum Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eski Türk Edebiyatı Ana Bilim Dalı, E-mail: sena.bozdemir10@erzurum.edu.tr, ORCID:0009-0006-5069-1948

Ebu Ziya Tevfik'in Ecel-i Kaza Adlı Oyununda Yapı ve İzlek

Serhat BİLİCİ¹

Prof. Dr. Murat KACIROĞLU²

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Ebuziya Tevfik'in Ecel-i Kaza adlı tiyatro eserini yapı ve izlek yönünden incelemektir. Eserin dramatik yapısı, sahne düzeni ve karakterler arası çatışmalar yoluyla dönemin tiyatro anlayışını yansıtmaya değerlendirilmektedir. Aynı zamanda, ölüm ve kader temalarının eserde nasıl işlendiği analiz edilerek izlek açısından çözümleme yapılmaktadır. Çalışma, Tanzimat dönemi tiyatrosunun birey ve toplum ilişkisini nasıl kurguladığını ortaya koymayı hedeflemektedir. Bu bağlamda Ecel-i Kaza hem içerik hem biçim bakımından edebi açıdan anlamlı bir örnek olarak ele alınmaktadır.

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemine dayalı olarak metin incelemesi tekniğiyle yürütülmüştür. Ebuziya Tevfik'in Ecel-i Kaza adlı tiyatro eseri yapısal unsurlar (olay örgüsü, sahne yapısı, karakterler) ve izlek (tema, alt temalar) açısından incelenmiştir. Metin analizi sürecinde betimleyici analiz yöntemi kullanılarak eserin içerik çözümlemesi yapılmıştır. Ayrıca eser, Tanzimat dönemi tiyatro anlayışıyla karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Çalışma hem dönemsel bağlamı hem de edebi teknikleri göz önünde bulundurarak eserin çok katmanlı yapısını ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Bu çalışma, Ecel-i Kaza'nın Tanzimat dönemi tiyatrosu içinde yeterince incelenmemiş yapısal ve tematik özelliklerine odaklanarak alanyazına özgün bir katkı sunmayı hedeflemektedir. Eserin birey-toplum-kader üçgenindeki dramatik anlatımı, dönemin düşünsel dönüşümünü yansıtmaya açısından önem taşımaktadır. Bu bağlamda çalışma, hem Ebuziya Tevfik'in edebi kimliğini görünür kılmakta hem de erken dönem Türk tiyatrosunun gelişimine ışık tutmaktadır.

Ecel-i Kaza adlı eser hem yapısal bütünlüğü hem de derinlikli tematik içeriğiyle Tanzimat tiyatrosunun önemli örneklerinden biri olarak değerlendirilmektedir. Ebuziya Tevfik, bu eser aracılığıyla birey ve kader arasındaki çatışmayı sahneye taşıyarak dönemin düşünsel atmosferini başarıyla yansıtmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ebuziya Tevfik, Ecel-i Kaza, Yapı, İzlek

¹Erzurum Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, E-mail: serhat.bilici57@erzurum.edu.tr, ORCID: 0009-0009-7069-5470

²Erzurum Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, E-mail: murat.kacioglu@erzurum.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1216-2299

Halk Anlatılarının Yeniden Yazımı Sürecinde Pay Püre Oğlu Bamsı Beyrek Metninde İdeolojik Dönüşümler

Şeyma AKELMA¹

ÖZET

Yapılan bu çalışmada Pay Püre Oğlu Bamsı Beyrek metni alt metin olarak ele alınmış ve halk anlatılarının yeniden yazımı sürecinde ortaya çıkan ana metinleri üzerinde gerçekleşen ideolojik dönüşümler çerçevesinde incelenmiştir. Ünlü bir halk anlatısının zaman içinde yenidenyazım örneklerinde geçirdiği şekle ve anlama dayalı değişim ve dönüşümlerin incelenmesi çalışmanın temel amacıdır.

Çalışmada literatür taraması, içerik analizi ve niteliksel araştırma yöntemleri takip edilmiştir. Ele alınan problem yorumlayıcı bir yaklaşımla incelenmiştir. Araştırma yapılan olgu ve olaylar ele alınıp öznel bir bakış açısıyla yorumlanmıştır. Araştırma için bulunan yazılı, görsel ve işitsel veriler okunarak, izlenerek veya dinlenerek incelenmiş ve derlenmiştir. Araştırma sonucu elde edilen nitel veriler doküman incelemesi yapılarak içerik analizine tabi tutularak değerlendirilmiştir.

Çalışma bir halk anlatısının zaman içinde geçirdiği değişim ve dönüşümleri farklı yazarlar ve görüşler doğrultusunda gözler önüne sermesi bakımından önemlidir. Çalışma sadece bir halk anlatısının geçirdiği değişimi göstermeyip aynı zamanda o anlatının ait olduğu toplumun değişen hayat görüşü, yaşam şekli ve beklentilerinin ortaya konulmasını da sağlamıştır.

İncelenen metinler doğrultusunda yazarların ana epizotlara müdahale etmemekle beraber anlatılar üzerinde şekilsel ve anlamsal değişiklikler yaptıkları gözlenmiştir. Bunlardan en net göze çarpanlardan biri ideolojik anlamda yapılan dönüşümlerdir. Yazarların milli ve yerli kültürün yaşatılması amacıyla özellikle başkahraman üzerinden Türkçülük ve milliyetçilik ile ilgili çeşitli unsurlara ağırlık verdiği yazmadaki asıl amacın anlatıyı aktarmadan çok hedeflenen ideolojiyi ve fikri okuyucuya kabullendirmek olduğu gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dede Korkut Kitabı, Bamsı Beyrek, ideoloji, siyasi, dönüşüm.

¹Atatürk Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, E-mail: akelmaseyma@gmail.com, ORCID:0000-0003-1273-4135

Hayat Mecmuası'nda Sanat ve Edebiyat İncelemesi

Tuğçe KÖKNAROĞLU¹

Dr. Öğr. Üyesi Ali YILDIZ²

ÖZET

Yapılan bu çalışmada, önce mecmuanın genel kimliği, içerik yapısı, kadrosu hakkında bilgi verilmiş olup ardından ise mecmua içerisinde yer alan sanat ve edebiyat yazıları incelenmiştir.

Haftalık olarak okuyuculara sunulan mecmuanın içerisinde yer alan sanat ve edebiyat yazıları edebi türlerine, konularına göre fişleme yapılarak incelemede yer almıştır. Sanat ve edebiyatın yansıması sadece yazılarla değil aynı zamanda orta sayfalarda verilen posterlerle de kendini ortaya koymuştur. Bu posterler ünlü ressamların tabloları olabildiği gibi aynı zamanda o zamanın güncel ressamlarının tabloları olarak okuyuculara sunulmuştur.

Yayın hayatına başladığı günden itibaren büyük ses getiren Hayat Mecmuası, ilk olarak 6 Nisan 1956 tarihinde yayımlanmıştır. Mecmuanın sahibi olan Şevket Rado, dergicilik ve matbaacılık noktasında pek çok ilke imza atarak mecmuanın uzun yıllar boyunca yayın hayatında başarı elde etmesini sağlamıştır. Tifdruk tekniğiyle basılan mecmua o dönemde sanat ve edebiyat noktasında pek çok önemli esere ev sahipliği yapmış aynı zamanda Batılı yaşam tarzı noktasında da önem teşkil etmiştir.

Bu bildiri kapsamında Hayat Mecmuası önce genel kimliği hakkında ardından ise çalışmanın önemini teşkil eden sanat ve edebiyat yazıları noktasından incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Hayat Mecmuası, Şevket Rado, Mecmua, Sanat, Edebiyat

¹Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, E-mail: tugcekoknaroglu@gmail.com

²Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, E-mail: a.yildiz@msn.com, ORCID: 0000-0002-0321-603X

Dede Korkut Hikayelerinde Kurgu Hataları Üzerine Bir İnceleme

Zeynep İREM ŞİMŞEK¹

Hiranur ADIGÜZEL²

ÖZET

Dede Korkut hikayelerinin Dresten nüshası, Muharrem Ergin'in Dede Korkut Kitabı 1-2 ve Bekir Sami Özsoy'un Dede Korkut Kitabı adlı çalışmaları üzerinden şekillenen çalışmamız toplam on iki hikâye metni üzerinde kurgusal hataları tespitte dönüktür. Yapmış olduğumuz tespitlere göre Dede Korkut hikayelerinin on iki hikâyesinin on hikayesinde toplam yirmi iki çeşit kurgu hatası bulunmuştur.

Bu çalışma literatür esastır. Dede Korkut hikayelerinin kurgusal açıdan okunması ve analiz edilmesi üzerine şekillenmiştir.

Bu çalışma detaylı bir çözümleme ile Dede Korkut hikayelerinin daha sağlıklı ve eleştirel biçimde değerlendirilmesini sağlamıştır.

Elde edilen bulgular açıklanarak Dede Korkut hikayelerinin anlaşılabilirliğini artıracak ve Türk halk edebiyatında anlatıya dayalı diğer metinlerin de daha iyi anlaşılması için eleştirel anlamda analiz edilmesine katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türk Halk Edebiyatı, Dede Korkut Hikayeleri, Kurgu, Kurgu Hatası

¹Erzurum Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, E-mail: zeynep.simsek52@erzurum.edu.tr, ORCID: 0009-0009-5031-9064

²Erzurum Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, E-mail: adiguzelhiranur211@gmail.com, ORCID: 0009-0000-6550-8567

Kitâb-ı Makbûl Der Hâl-i Huyûl Eserinde Bulunan

-(y)IncA /-(y)IncAK Eki ve İşlevi

Zeynep SEVİM¹

ÖZET

Bu çalışmanın amacı; Türkiye Türkçesinin ilk tarihi devresi olan Eski Anadolu Türkçesi döneminde kullanılan-(y)IncA /-(y)IncAK zarf-fiil eklerine dair yapılan görüşleri değerlendirecek ve çalışma için ele alınan Kitâb-ı Makbûl Der Hâl-i Huyûl adlı eserde bulunan -(y)IncA /-(y)IncAK zarf-fiil eklerinin geçtiği bölümler tespit edilerek ele alınan ekler işlevsel bir bakış açısı ile değerlendirmeye tabii tutulacaktır.

Bu çalışmada Eski Anadolu Türkçesi dönemine ait olan Kitâb-ı Makbûl Der Hâl-i Huyûl adlı eserde geçen -(y)IncA /-(y)IncAK ekleri için kaynak olan dil bilimsel çalışmalar ele alınarak bu zarf-fiil eklerinin tarihsel gelişimi üzerinde durulacak ve eserin içerisinde geçen -(y)IncA /-(y)IncAK zarf-fiil eklerinin bağlamı ifade edilecektir.

Türkiye Türkçesi ve Eski Anadolu Türkçesi başta olmak üzere Türk Dil lehçelerinde şekil ve işlev bakımından zarf-fiil ekleri çeşitlilik göstermektedir. İlk dönem metinlerinden başlayarak günümüz Türkçesi metinlerine kadar kullanılan zarf-fiil ekleri zarf yapıcı bir unsur olarak kullanılsada zamanla işlevsel anlamda zenginleşmiş ve cümleye farklı anlamlar kazandırmıştır. Zarf fiil ekleri bir esas fiil ile bir yardımcı fiili birbirine bağlayarak kurallı birleşik fiilleri de oluşturmaktadır. Zarf fiil eklerindeki işlevsel çeşitliliğin yanında biçimsel çeşitlilikte dikkat çekmektedir. Günümüzde de yaygın olarak kullanılan ve eklendiği fiillere “-dığı zaman ve -ıncaya kadar” anlamı katan -(y)IncA eki Eski Anadolu Türkçesinde kullanılmakta ve bunun yanında -(y)IncAK ekinin kullanımına da sıklıkla karşılaşılmıştır. Bu dönemde seyrek kullanılan -(y)lcAGAz ekinin de -(y)IncA eki ile aynı anlamda kullanıldığı ve bu döneme ait bir zarf-fiil eki olan -(y)lcAK ekinin genişletilmiş hali olduğu bilinmektedir.

Çalışma sonucunda -(y)IncA /-(y)IncAK zarf-fiil eklerine dair görüşler hakkında bilgi edinilmiş ve eser içerisinde geçen -(y)IncA /-(y)IncAK zarf-fiil ekleri eklendiği fiiller ile birlikte cümleye “-dığı zaman ve -ıncaya kadar” anlamı kattığı tespit edilmiştir. Bu -(y)IncA /-(y)IncAK zarf-fiil eklerinin Eski Anadolu Türkçesi döneminde de kullanıldığı örneklerle tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eski Anadolu Türkçesi, zarf-fiil eki, -(y)IncA, -(y)IncAK

¹Erzurum Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, E-mail: zeynep.sevim52@erzurum.edu.tr, ORCID: 0009-0000-5538-6754

Lisansüstü Felsefe Tezlerinin Son 50 Yılı (1974-2024): Tematik Bir Analiz

Cenk Barın BORA¹

Dr. Mustafa Efe ATEŞ²

Dr. Zeki Bora ÖN³

ÖZET

Çalışmanın temel amacı, Türkiye’de felsefe alanında yapılmış lisansüstü tezlerin 1974-2024 tarihleri arasındaki sürecini nitel ve nicel yöntemler aracılığıyla analiz etmektir. Yapılan analizler sonucunda alandaki araştırma eğilimleri, yönelimler ve temalar belirlenecek ve elde edilen sonuçlar araştırmacılara, akademisyenlere ve öğrencilere rehber bir kaynak olarak sunulacaktır.

YÖKTez veri tabanında Felsefe Anabilim Dalı içerisinde yer alan ve erişilebilen en eski tarihli tezden başlayarak (1974) 2024 yılına kadar gelen tezlerin nitel/nicel perspektiften içerik analizi yapılacaktır. Tezlerin incelenmesi, başlık, özet, anahtar kelimeler, sonuç ve genel içerik bağlamında gerçekleştirilecektir. Analizi yapılan tezler, içeriklerinden hareketle, ele aldıkları filozof, felsefe disiplini ve ekol şeklinde kategorize edilecektir.

Yaptığımız literatür araştırması göstermektedir ki, Türkiye’de (1974-2024 yılları arasında yazılmış) lisansüstü felsefe tezlerinin içerik analizi, kapsamlı ve sistematik bir şekilde yapılmamıştır. Dolayısıyla çalışma, alandaki bu eksikliği gidermeyi amaçlamaktadır. Ayrıca, akademik araştırma ve lisansüstü eğitimin durumu hakkında bilgiler sağlayacak bu çalışma, felsefe eğitimine yönelik yeni önerilerin geliştirilmesine de katkı sağlayacaktır.

Kişiler, bu çalışma aracılığıyla kendi çalışma/tez konularını daha bilinçli bir şekilde belirleyebilirler. Felsefe eğitiminde görevli olan ve bu alan üzerine çalışan akademisyenler de bu veriler aracılığıyla eğitim programlarını güncelleyebilme imkânı bulabilecektir. Benzer bir şekilde üniversiteler açısından felsefe alanında geçmişten bugüne yapılan araştırmaların, genel bir değerlendirmesinin sunulacak olması nedeniyle stratejik planlamalara katkı sağlaması muhtemeldir.

Anahtar Kelimeler: Lisansüstü Tezler, Nitel ve Nicel Analiz, Felsefe Ekolleri, Felsefe Disiplinleri, Filozoflar

¹Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe Ana Bilim Dalı, E-mail: cenkbarinbora@posta.mu.edu.tr, ORCID:0000-0003-2328-2277

²Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe Ana Bilim Dalı, E-mail: mefeates@mu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8927-6884

³Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Genel Jeoloji Ana Bilim Dalı, E-mail: boraon@mu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8684-3476

Bedeni Zihne Geri Yerleştirmek: Mark Johnson'da Anlamın, Aklın ve Hayal Gücünün Bedenlenmiş Doğası

Emine ASLAN¹

ÖZET

Amerikalı felsefeci Mark Johnson, bedenlenmiş zihin tezinin yüksek sesli savunucularındandır. Objektivizmin anlam ve rasyonellik söz konusu olduğunda bedeni ihmal ettiğinden yakınır. "Bedeni zihne geri yerleştirme" ifadesi dışarıda bırakılanın geri getirilmesi çağrısı olarak bu ihmale yönelik sunduğu çözümü işaret etmektedir.

Eldeki çalışma Mark Johnson'un genelde felsefe tarihine; özelde Descartes, Kant ve Frege gibi filozoflara yönelttiği eleştiriler etrafında şekillenmektedir. Beden soyut konulara yönelik akıl yürütmede dışarıda bırakılmıştır. Gelgelelim Johnson aklın bedeni aşmadığını, ondan kaynaklandığını söyler. Öyle ki beden; anlamı, aklı ve hayal gücünü sınırlandırır. George Lakoff ile kaleme aldığı *Philosophy in the Flesh: the Embodied Mind & Its Challenge to Western Thought* (1999) başlıklı eserde aklın bedensiz zihnin aşkın bir özelliği olmadığını; beyinlerimiz, bedenlerimiz ve somut bedensel deneyimimizden doğduğunu vurgulamıştır.

Günümüz felsefecilerinden Mark Johnson'un metafor konulu çalışmaları dışında Türkçe literatürde yeterince yer almadığı görölmektedir. Bu motivasyonla Johnson'un düşüncesinin temel kavram ve argümanlarının tanıtılması amaçlanmaktadır. Bedenlenmenin anlam, akıl ve hayal gücü olmak üzere farklı zihinsel yapılar üzerindeki etkilerinin incelenmesi hedeflenmektedir.

Anlam bedenden bağımsız ve bütünüyle objektif değildir. Akıl beyin ve bedenden ayrı olmayıp bedensel kapasitelerden faydalanır ve akıl yürütme beynin nöral yapılarına ihtiyaç duyar. Hayal gücü bedene bağlı olduğundan sınırsız değildir, anlamaya katkıda bulunur ve akıl yürütmeye yardımcıdır.

Anahtar Kelimeler: Anlam, Akıl, Hayal Gücü, Zihin, Beden.

¹İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe Ana Bilim Dalı, E-mail: emine29mayis@gmail.com, ORCID: 0000-0002-3254-3697

Gündelik Hayatın Arkeolojisi: Davranışsal Alışkanlıkların Sosyolojik İzleri

Fatma Saadet GÖKÇE¹

ÖZET

Amaç, gündelik yaşamın tarihsel süreçte nasıl değişim yaşadığı, arkeolojik bulgularla geçmişte yaşamış toplumların davranışsal ritüellerini ortaya koyarak incelemek ve bunları modern toplumların davranış yapılarıyla birlikte değerlendirip bilgi verici bulgular ortaya koymak.

Bu çalışma yorumlayıcı ve anlamaya dayalı bir yaklaşımı benimsediğinden nitel araştırma yöntemi esas alınacaktır. Arkeolojik kalıntı ve çalışmalar üzerinden geçmişte yaşamış toplumların yaşamındaki araç gereçleri ve kullandıkları yapılar incelenecektir. Arkeolojik raporlar ve tarihsel analizler taranarak kuramsal bir arka plan sunulacaktır. Esas alının toplumların gündelik pratiklerinden çıkarımlar yapılarak karşılaştırılmaları sağlanacaktır. Gündelik yaşamın sosyolojik bağlamda üretimi değerlendirilecektir.

Çalışma, geçmiş toplumların gündelik olarak kullandığı yaşam pratiklerini arkeolojik ve sosyolojik veriler çerçevesinde anlamaya yönelik disiplinler arası bir yaklaşım benimseyerek, sosyolojinin tarihsel derinliğindeki değerini ortaya koymaktadır. Nitel araştırma yöntemiyle yapılacak olan çalışma “gündelik hayatın sosyolojisi” alanındaki çalışmalara katkı sağlayarak, geçmişteki kültürel unsurların bugün yaşadığımız toplumsal yapılarla anlaşılmasına olanak sağladığını ortaya koymaktadır. Birçok bilimsel alan arasında köprü kurmaktadır. Maddi kültürün -araç gereç, yapılar gibi- toplumsal anlam üretimindeki rolünü ortaya koymaktadır.

Davranışsal alışkanlıkların sosyolojik bağlamda incelenmesi, geçmişin gündelik yaşam pratikleri üzerinden günümüz toplumunu anlamaya olanak sağlaması.

Anahtar Kelimeler: Arkeoloji, Alışkanlık, Sosyoloji

¹Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Ana Bilim Dalı, E-mail: saadettgkc@gmail.com, ORCID: 0009-0007-1700-1404

Bir Tüketim Mekânı Olarak Karaman Gave Örneği

Fatma UZ¹

ÖZET

Karaman’da üniversite kampüsünde bulunan Gave mekânı bu araştırmanın odağını oluşturmaktadır. “Gave” kahve mekanının ismi üzerinden yaşanan tartışmalar, yerel kültür ile küresel kültür arasındaki etkileşimi gözler önüne sermiştir. Bu bağlamda, araştırma Gave kahve mekanının yerel kimlik ile küresel kahve kültürü arasındaki dengeyi nasıl kurduğunu, bu dengenin işletme stratejileri müşteri beklentileri ve sosyal etkileşimler üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır.

Keşfedici olarak tasarlanan bu çalışmada nitel araştırma yöntem ve teknikleri kullanılmıştır. Bu amaçla yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak katılımcılarla mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler sahaya dair kapsamlı bilgi sunmuş ve derinlemsine yorumlanmıştır.

Küreselleşmenin etkisi ile birlikte küresel kapitalizm özellikle dünya genelinde gelişmekte olan ülkelere yansımaktadır. Karaman, ilinde de bu yansımanın örnekleri bulunmaktadır. Bununla birlikte, kentte bulunan üniversite sayesinde yoğun bir genç ve üniversiteli nüfusu barındırmaktadır. Küresel kapitalizmin sunduğu tüketim odaklı yaşam tarzı özellikle söz konusu üniversiteli genç nüfusun ilgisini çekmektedir. Bu ilginin örnekleri arasında kahve içilen mekanlar da bulunmaktadır. Karaman’da bu tarz bir araştırmanın yapılmamış olması literatüre katkı sağlayacaktır.

Araştırma sonucunda, katılımcıların sosyal medya paylaşımları, arkadaş buluşmaları ve sosyal etkileşimler için Gave’yi bir merkez olarak gördüğü bulgusu elde edilmiştir. Bu da mekânın sadece fiziksel bir alan olmadığını, aynı zamanda bireylerin kendilerini ifade etme biçimleriyle şekillenen, toplumsal ilişkilerin inşa edildiği bir yer olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Karaman, Küresel Kapitalizm, Sosyal Medya, Popüler Kültür, Yerel Kültür.

¹Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Ana Bilim Dalı, E- mail: uzfatma7@gmail.com, ORCID: 0009-0002-6835-7148

Panoptikon'dan Banoptikon'a Dijital Gözetimin Dönüşümü

Gökçe AYDIN GÖKGÖZ¹

Prof. Dr. Mehmet Sadık ÖNCÜL²

ÖZET

Gözetim olgusu, tarihsel süreç içerisinde farklı biçimlerde ortaya çıkmış ve özellikle modern dönemde Jeremy Bentham'ın Panoptikon metaforuyla kuramsal bir anlam kazanmıştır. Günümüzde ise dijitalleşmeyle birlikte gözetim daha karmaşık ve yaygın bir hale gelmiştir. Bu çalışma, gözetimin Panoptikon'dan başlayıp Didier Bigo'nun Banoptikon yaklaşımına kadar uzanan olgusal ve kuramsal gelişimini kronolojik olarak analiz etmeyi amaçlamaktadır.

Herhangi bir saha verisine dayanmayan bu çalışma, kuramsal ve betimleyici bir yaklaşımla alan yazın taraması üzerinden yürütülecektir.

Teknolojinin olmadığı bir yaşam düşünmek, içinde bulunduğumuz dünyada neredeyse imkânsızdır. Dijitalleşen yaşam tarzlarının artmasıyla birlikte, insanı disipline etmeyi amaçlayan panoptik düşüncenin yerini alan banoptik mantık çerçevesinde dijital gözetim sürecini anlamak giderek daha önemli hale gelmektedir. Bu çalışma, özellikle veri adaleti, güvenlik ve vatandaşlık alanlarında çalışan araştırmacılar için olgusal bir gerçekliğin kuramsal bir çerçevesini sunmayı amaçlamaktadır.

Dijital çağda gözetim, yalnızca bireyleri izlemekten ibaret değildir; aynı zamanda onları sınıflandırma ve dışlama süreçlerini de içermektedir. Panoptik denetimin yerini, bireyleri risk temelli değerlendiren banoptik bir anlayış almaktadır. Bu dönüşüm, gözetimin toplumsal yapı ve ilişkiler üzerindeki etkilerini yeniden düşünmeyi gerektirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Gözetim, Panoptikon, Banoptikon

¹Gökçe Aydın Gökgez.Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, E-mail:gokce.aydin90@hotmail.com.tr, ORCID:0000-0002-6832-5026

²Mehmet Sadık Öncül.Cumhuriyet Üniversitesi, İİBF İşletme Bölümü, E-mail: msoncul@gmail.com, ORCID:0000-0002-5268-2096

Risk Toplumunda Küçük Üreticilerin Kırılganlığı: İklim Değişikliği Bağlamında Kuramsal Bir Tartışma

İpek YÜKCÜ¹

ÖZET

Sanayi devrimiyle birlikte hız kazanan endüstriyel üretim, doğa ile insan ilişkisini köklü biçimde dönüştürmüş ve çevresel risklerin evrensel ölçekte yayılmasına zemin hazırlamıştır. Bu sürecin bir sonucu olarak ortaya çıkan iklim değişikliği, yalnızca ekolojik değil, aynı zamanda sosyal ve ekonomik kırılganlıkları da derinleştirmektedir.

Küçük üreticilerin karşılaştıkları risklere literatür taraması sonucu eleştirel bir analiz sonucunda ulaşılmıştır.

Bu çalışmada, iklim değişikliği bağlamında tarım sektöründe faaliyet gösteren küçük üreticilerin maruz kaldığı riskler, Ulrich Beck'in "risk toplumu" kuramı çerçevesinde ele alınacaktır. "Risk toplumu": Modernliğin neden olduğu ve teknolojik gelişmelerin tetiklediği öngörülemez risklerin (örneğin iklim krizi, nükleer tehdit) yaygınlaştığı bir toplumsal formdur. Kuraklık, suya erişim zorlukları, tarımsal bilgiye erişim eksikliği ve gerekli eğitimin verilmemesi, pazar koşullarına bağımlılık, devlet politikalarına erişim sorunları, sosyal güvence eksikliği gibi risk türleriyle küçük üreticiler karşılaşmıştır.

Sonuç olarak araştırmanın literatüre katkısı küçük üreticilerin de iklim değişikliğinden etkilendiğini, sosyal ve ekonomik yönden yaşadıkları kırılganlıkları ifade etmektir. Ayrıca Ulrich Beck'in "risk toplumu" kuramı bağlamında değerlendirilmesiyle de araştırmaya farklı bir bakış açısı sunacaktır. Netice itibarıyla gelecekteki çalışmalar için önerilerde küçük üreticilerin de önemli olduğunu, onların da iklim değişikliğinden etkilendiğini ve kırılgan grupta olduklarının farkına varılmasını ve bu konula ilgili daha fazla araştırma yapılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Küçük Üreticiler, Kırılganlık, İklim Değişikliği, Ulrich Beck, Risk Toplumu

¹Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloj Ana Bilim Dalı, E-mail: ipekykc@gmail.com E-mail, ORCID: 0009-0000-3308-101X

Modern Bilimin Oluşumunda Dini, İktisadi ve Siyasi Nedenler

Melike DİNLEMEZ¹

ÖZET

Modern bilimin oluşum sürecini Antik Yunan döneminden başlayarak çeviri hareketleriyle desteklemek ve orta çağ skolastik düşünme biçimi ekseninde Rönesans'ın modern bilime olan katkılarını dini, siyasi ve ekonomik alanlardaki olumlu ve olumsuz yönlerini açıklamaktır.

Modern bilimin oluşum süresine ilişkin olarak, Antik Yunan'dan itibaren başlayan bilim tarihi 20. yüzyıla kadar incelenmiş olup Mısır, Mezopotamya, Antik Yunan ve İslam dünyası ve Avrupa medeniyetleri ekseninde aralarındaki etkileşimler ele alınmıştır.

Bu çalışmada modern bilimin tarihsel gelişimini çok yönlü ve kültürler arası bir bakış açısıyla incelenmesi bakımından literatüre önemli bir katkı sağlamaktadır. Antik Yunan'dan başlayan süreçte, Mezopotamya ve Mısır gibi kadim uygarlıklarla ve İslam dünyasındaki çeviri hareketleriyle sistematik hâle getirilip Avrupa'ya aktarılması vurgulanmaktadır. Bilimin yalnızca medeniyetler arası bir etkileşim süreciyle geliştiğini, dolayısıyla tarihsel ve kültürel koşulların bir yansıması olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu çalışma sonuç itibarıyla bilimsel bilginin tek bir medeniyete ait olmadığını, medeniyetler arası geçişken ve evrensel bir süreç olduğunu vurgularken, Rönesans ve Aydınlanma dönemiyle birlikte gelişen bilimsel düşüncenin akla, gözleme ve sistematik bilgiye dayandığını ortaya koyar.

Anahtar Kelimeler: Bilim, Modern Bilim, Din, Siyaset, Ekonomi, Orta Çağ

¹Yüksek Lisans Öğrencisi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe Anabilim Dalı, E-mail: melikedinlemez@outlook.com

Yeni Medyanın Dilin Yozlaşması ve Aile İçi İletişim Üzerindeki Olumsuz Etkilerinin Değerlendirilmesi

Sema COŞKUN¹

ÖZET

Yapılan bu çalışmada da yeni medyanın dilin yozlaşması ve aile içi iletişim üzerindeki olumsuz etkilerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Yürütülen bu araştırmada konu ile ilgili literatür taraması yapılmıştır. Bu kaspamda konu ile ilgili olarak geçmiş yıllarda yayınlanan akademik çalışmalar incelenmiştir.

Son yıllarda yeni medya araçlarının kullanım sıklığının artması yeni medyanın birey ve toplum üzerindeki etkilerinin ele alındığı araştırmaların artmasına zemin hazırlamıştır. Bu alanda yapılan çalışmalarda yeni medya araçlarının olumlu yönlerinin yanında bazı olumsuz özelliklerinin de olduğu belirtilmektedir. Yeni medya araçlarının özellikle iletişim süreçleri üzerindeki olumsuz yönlerinin başında anadili yozlaştırması ve insanlar arasındaki iletişimin sağlıklı yürütülmesine engel olması gelmektedir. Bu durum yeni medya araçlarının anadil ve aile içi iletişim üzerindeki etkilerinin incelenmesini ve konuya ilişkin çözüm önerileri geliştirilmesini zorunlu hale getirmiştir. Ancak yapılan literatür taraması sonunda yeni medyanın dilin yozlaşması ve aile içi iletişim üzerindeki olumsuz etkilerinin ele alındığı çalışmaların sınırlı olduğu görülmüştür.

Araştırmanın sonunda yeni medya araçlarının dilin yozlaşmasına zemin hazırladığı, özellikle genç bireylerin yeni medya araçları ile iletişim kurarken dilbilgisi kurallarına özen göstermedikleri tespit edilmiştir. Yeni medya araçlarının aile içi iletişim süreçlerini de olumsuz yönde etkilediği tespit edilmiştir. Yeni medya araçlarını kullanım sıklığı arttıkça yeni medya bağımlılığı belirtilerinin arttığı, buna paralel olarak aile içi iletişimin azaldığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Yeni Medya, Dilin Yozlaşması, Aile İçi İletişim

¹Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalı, E-mail: semacoskun1@gmail.com

Antik Babil’de Felsefenin İzleri

Sibel ATMACA¹

Bülent DİRİ²

ÖZET

Felsefenin batı felsefesi geleneğiyle sınırlı olmadığını ve felsefenin Antik Yunan’dan önce Antik Babil uygarlığında da var olduğunu ortaya koymaktır.

Kaynaklar taraması yapılarak bilgilere ulaşıldı.

Babil de felsefi oluşumunu tartışmaya açmak, hâkim olan anlayışı eleştirmek bakımından önem taşımaktadır.

Babillilerin akıl yürütme biçimi Antik Yunanlılardan farklıdır. Belgeler de pratik yön ağırlıktadır ve dil, kehanet sanatı, hukuk kuralları alanları, bir bilgi alanı olarak sistemli biçimde incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Antik Yunan, Babil, Felsefe, Bilgi, Doğa

¹Yüksek lisans öğrencisi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Felsefe Bölümü, Samsun, E-mail: atmacasbl@gmail.com, ORCID: 0009-0004-8033-7865

²Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Tarih Ana Bilim Dalı, E-mail: bulentdiri@gmail.com, ORCID: 0000-0003-1791-3327

Saint-Simon'un Din Anlayışı: Yeni Hristiyanlık

Vedat YILDIZ ¹

ÖZET

Sosyolojinin kurucularından kabul edilen 19. yüzyıl sosyal düşünürü Cloude Henri Saint-Simon, yaşadığı çağın toplumsal değişim ve sorunlarını; ekonomik, siyasi ve dini tasarılar üzerinden düşüncelerini aktararak toplumsal gelişime katkı sağlamıştır. Bu çerçevede, Saint-Simon'un eserlerinde dine yönelik düşünceleri sosyolojik bağlamda açıklanması amaçlanmıştır.

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiş olup, Yeni Hristiyanlık eserinin detaylıca incelenmesiyle Saint-Simon'un oluşturmak istediği yeni dinin yapısı; toplumsal ilerleme ve ahlak çerçevesinde ele alınmıştır. Ayrıca Saint-Simon'un diğer eserleri de taranarak onun din ve ahlak hakkındaki görüşleri analiz edilmiştir. Bu konuyla ilgili yazılmış ikincil literatür de kapsamlı bir şekilde incelenmiştir.

Saint-Simon çağın sorunları doğrultusunda yazdığı Yeni Hristiyanlık eseri toplumsal ilerlemeyi ve ahlaki yaşantıyı din aracılığıyla sağlamayı amaçlayan bir çalışmadır. Bu eserin ele alınmasıyla Saint-Simon'un; toplumsal ahlaka dair görüşleri, ruhban sınıfına yönelttiği eleştiriler ve Hristiyan mezheplerin sapkınlıkları incelenmesi önem taşımaktadır. Ayrıca Saint-Simon'un din ve toplum hakkındaki görüşlerini uzun yıllar sürdüren Saint-Simonizm akımının takipçileri de incelenmiştir. Böylelikle dönemin dini yapısı ele alınarak dinin yeni toplumlarda nasıl bir rol oynayacağına dair önemli bir bakış açısı sunulmaktadır.

Sonuç olarak, bu çalışma Saint-Simon'un dini, toplumsal dönüşümün bir aracı olarak nasıl yeniden tanımladığını ortaya koymakta ve bu yaklaşımın toplumun ahlaki işlevine olan katkısını değerlendirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Din, Toplum, Yeni Hristiyanlık, Saint-Simonizm, Saint-Simon.

¹Yalova Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, E-mail: vedat.yildiz381@gmail.com, ORCID: 0009-0001-0364-6144

Antroposofi Felsefesi ve İlkeleri

Zekiye PALA¹

Dr. Öğr. Üyesi Hülya ÇETİN²

ÖZET

Bu çalışma, Rudolf Steiner tarafından geliştirilen Antroposofi öğretisinin temel ilkelerini inceleyerek, bu felsefenin insan anlayışı, bilgi kuramı ve ahlaki yaklaşım çerçevesinde nasıl yapılandığını açıklamayı amaçlamaktadır. Ayrıca Antroposofi'nin, geleneksel bilim anlayışından farklı olarak, sezgi ve içsel gözleme dayalı bilgi edinme yolları ile bireyin ruhsal gelişimini önceliklendiren yapısını anlamak hedeflenmektedir.

Nitel araştırma yöntemleri çerçevesinde hazırlanan bu çalışmada, Steiner'in eserlerinden ve Antroposofi üzerine yapılmış akademik yayınlardan yararlanılmıştır. Kavramsal analiz ve literatür taraması yoluyla Antroposofi'nin bilgi, insan ve etik temelleri detaylandırılmıştır.

Bu çalışma, mistik ve bilimsel yaklaşımlar arasında köprü kuran Antroposofi'nin, günümüz eğitim ve insan gelişimi anlayışına getirdiği alternatif yaklaşımı ortaya koyarak özgün bir felsefi bakış açısı sunmaktadır. Ruh-beden-tin bütünlüğünü esas alan Antroposofik yaklaşımın çağdaş insan bilimlerine katkısı değerlendirilmiştir.

Antroposofi, insanı yalnızca biyolojik bir varlık olarak değil, aynı zamanda ruhsal gelişim yolculuğunda bir özne olarak ele alır. Bu yönüyle bireyin etik ve sezgisel gelişimini merkeze alan bir bilgi felsefesi sunar. Çalışma, Antroposofi'nin özellikle eğitim ve kişisel gelişim alanlarında dönüştürücü bir potansiyele sahip olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Antroposofi, Waldorf Pedagojisi, Sanat Eğitimi, Eritmi, Ruhsal Gelişim, Eğitim Felsefesi

¹Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, E-mail: zekiyepala@outlook.com

²Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü, Dinler Tarihi Ana Bilim Dalı, E-mail: hulyacetin68@hotmail.com, ORCID:0009-0000-4930-1208

Türkistan'daki Türk Cumhuriyetlerinde Kültürel İş Birliği ve Kamu Yönetimi: Kimlik, Dil ve Eğitim Politikaları Üzerine Bir İnceleme

Nevin İNAÇ¹

ÖZET

Türkistan'daki Türk cumhuriyetlerindeki ortak politikalar incelenerek, bu politikaların ortak siyaset üretimi ve kamu hizmetleri üzerindeki ulusal ve bölgesel etkilerini anlamak ve alana mütevazı bir kaynak sağlanması amaçlanmıştır.

Nitel bir çalışma olup betimsel vaka analizi ve belgesel tarama metodu kullanılacaktır.

Bölgedeki Türk cumhuriyetleri ile sınırlandırılan çalışma, bu cumhuriyetlerin yakın geçmişteki yeni devlet inşalarına odaklanarak, ortak değerlerin sorun çözümünde ve iş birliğindeki ulusal ve bölgesel rolünün örnek teşkil etmesiyle, önemli ve özgün bir konuyu temsil etmektedir.

Bölge ülkelerinin ortak politikalarla geliştirecekleri siyaset, ulusal ve bölgesel kazanımları beraberinde getirecektir. Bu kazanımlar, ulusal politikalarda mevcut sorunların çözümünde etkili olacak ve ortak kimliğin vurgusuyla bölgesel sorunların giderilmesinde önemli rol oynayarak, yeni oluşacak iş birliklerine de zemin hazırlayacağı hipotezlerine ulaşmak mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Bölgesel İş Birliği, Eğitim, Dil ve Kimlik Diplomasisi, Türk Kültür Ortaklığı, Türkistan Türk Devletleri.

¹Nevin İnaç, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı, E-mail: nevinshinn@gmail.com, ORCID: 0009-0008-9119-2306

Batı Balkanlar'ın Avrupa Birliği Entegrasyonunun Zorlukları ve Stratejik Dinamikler

Sena BİRİNCİ¹

ÖZET

Batı Balkan ülkelerinin Avrupa Birliği (AB) ile bütünleşme süreci hem bölgesel hem de uluslararası dinamiklerden etkilenen çok boyutlu bir süreçtir. Bu çalışma, Batı Balkan ülkelerinin AB entegrasyon sürecini değerlendirerek, karşılaşılan başlıca engelleri ve AB'nin genişleme politikasındaki stratejik yönelimleri ele almayı amaçlamaktadır.

Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılacaktır. Yöntem olarak, belge analizi tekniği benimsenmiştir. Avrupa Birliği genişleme süreciyle ilgili resmî belgeler, ilerleme raporları, akademik makaleler ve politika belgeleri incelenecektir. Özellikle müzakere süreçlerinin temel aşamalarına odaklanılarak, demokratikleşme, hukukun üstünlüğü ve bölgesel iş birliği bağlamında yaşanan yapısal sorunlar analiz edilecektir. Çalışmada, Sırbistan'ın Kosova ile ilişkileri ve Rusya bağlantılarının sürece etkisi, Arnavutluk ve Kuzey Makedonya'nın reform çabaları ile karşılaştıkları kurumsal engeller, Karadağ'ın demokratik gerileme riski ve Bosna-Hersek'in etnik temelli siyasi yapısının üyelik sürecine etkileri ele alınacaktır. Bulgular, karşılaştırmalı analiz yöntemiyle değerlendirilecek ve bölgesel farklılıklar ile ortak eğilimler ortaya konulacaktır.

Batı Balkanlar'ın AB entegrasyonu, yalnızca bölge ülkeleri için değil, Avrupa Birliği'nin genişleme stratejisi açısından da kritik bir önem taşımaktadır. Bu süreç, AB'nin küresel jeopolitik konumlanması ve Avrupa'daki siyasi dengeler açısından da önemli sonuçlar doğurmaktadır.

Sonuç olarak, Batı Balkan ülkelerinin AB üyeliği yolunda karşılaştıkları siyasi ve kurumsal engellerin analizi, genişleme sürecinin geleceğine yönelik öngörüler sunacaktır. Bu bağlamda, bölgesel istikrar, demokratikleşme ve dış politika etkileşimleri temel değişkenler olarak ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Batı Balkanlar, Avrupa Birliği, Entegrasyon, Demokrasi.

¹Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Siyaset ve Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı, E-mail: ssenabbirinci@gmail.com, ORCID: 0009-0004-0910-4823

The Role of Localization in Enhancing Global Gaming Experiences

Necla Nur TUNA¹

ABSTRACT

Localization of the video game has become an important element in field of translation due to the growing gaming industry. Translators must balance accuracy with creativity while facing those technical considerations such as character limits in dialogue boxes or voiceover synchronization. The study also will mention about the linguistic challenges that translators face and sample games with successful and unsuccessful localization processes.

The aim of the study is to examine the role of localization in the translation process of video games within the context of growing global gaming industry. Emphasizing the linguistic and literary transformations relevant to English Language and Literature.

This study employs a qualitative research design based on a systematic literature review. It involves reviewing and synthesizing scholarly works on video game localization.

This study contributes to English Language and Literature by examining video game localization at the intersection of language, culture, and technology. It provides insights into the linguistic and literary skills crucial for effective game localization, which is not studied enough in Turkey, and its impact on cross-cultural communication in digital media.

This research underlines the need for interdisciplinary collaboration to meet global gaming demands. It concludes that game localization is a vital area within English Language and Literature, demanding further scholarly attention in translation studies.

Keywords: Video Game Localization, Cultural Adaptation, Linguistic Nuance, Technical Considerations, Translators and Developers Collaboration

¹Erciyes University, Institute of Social Sciences, Department of English Language and Literature, Email: neclanurtuna3@gmail.com, ORCID: 0009-0007-9260- 1979

Yabancı Dil Ağırlıklı Eğitim Alan Ortaokul 5. Sınıf Öğrencilerinin İngilizce Öğrenme Motivasyonları

Gökhan ARPACI¹

Doç. Dr. Savaş YEŞİLYURT²

ÖZET

Yabancı dil öğrenme motivasyonu dil öğrenmeye yönelik adanmışlık, isteklilik ve olumlu tutumların bütünü olarak tanımlanmakta ve edinilen tecrübelerden etkilenmektedir. Bu çalışma, yabancı dil ağırlıklı sınıflarda eğitim gören öğrencilerin dil öğrenme motivasyonlarını etkileyen faktörleri incelemeyi amaçlamaktadır.

Bu çalışma, Bingöl'deki bir devlet ortaokulunda yabancı dil ağırlıklı sınıflarda eğitim gören öğrencilerin dil öğrenme motivasyonlarının bağlamsal derinlikte incelenmesine imkân tanıyan nitel durum çalışması deseniyle yürütülmüştür. Veriler; 12 5. sınıf öğrencisi ile yürütülen yarı yapılandırılmış görüşmeler, 3 İngilizce öğretmeni ile yürütülen odak grup görüşmesi ve 6 katılımsız gözlem seansı notlarından oluşmaktadır. Veriler içerik analizi yoluyla kategorilere ayrılmıştır.

İngilizce eğitimi alanında dil öğrenme motivasyonu üzerine çok sayıda çalışma yapılmasına rağmen, 5. sınıf düzeyindeki yabancı dil ağırlıklı sınıf pilot uygulamasına ilişkin araştırmalar sınırlıdır. Bu çalışma, öğrencilerin motivasyonunu etkileyen faktörleri belirleyerek alan yazına ve program paydaşlarına katkı sağlamaktadır.

Çalışma bulgularına göre, öğretmenin öğrencilere ilgili ve şefkatli davranması, aktivitelerin görsel açıdan zengin ve uygun zorlukta olması, söz hakkı alabilmek, eğlenceli öğrenme ortamlarının oluşturulması ve yoğunlaştırılmış İngilizce eğitimi dil öğrenme motivasyonunu artırmaktadır. Buna karşılık öğretmenin sinirli tavrı, sınıfın gürültülü ortamı, gereğinden zor aktiviteler, söz hakkı alamamak, yazı yazmak ve derslerin art arda gelmesi ise dil öğrenme motivasyonunu düşürmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dil Öğrenme Motivasyonu, Yabancı Dil Ağırlıklı Sınıf, Durum Çalışması

¹Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yabancı Diller Eğitimi Ana Bilim Dalı, E-mail: gokhanarpaci@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4917-3001

²Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yabancı Diller Eğitimi Ana Bilim Dalı, E-mail: savasy@atauni.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6871-8842